

PREDLOG

Ministarstvo vanjskih poslova

**PROGRAM MEĐUNARODNE RAZVOJNE SARADNJE I
MEĐUNARODNE HUMANITARNE POMOĆI
ZA PERIOD 2026-2028. GODINE
S AKCIONIM PLANOM ZA 2026. GODINU**

Sadržaj:

I Uvod.....	3
II Nacionalni okvir	4
III Opis stanja.....	7
1. Svrha i izazovi.....	8
2. EU regulative i mehanizmi.....	9
3. Međunarodni okvir.....	13
4. Odbor za razvojnu podršku (OECD/DAC).....	13
5. Načela razvojne saradnje i humanitarne pomoći.....	14
6. Geografski fokus i tematski prioriteti	15
7. SWOT Analiza.....	17
III Operativni ciljevi i indikatori učinka.....	19
IV Aktivnosti za sprovođenje operativnih ciljeva.....	23
V Opis aktivnosti nadležnih organa i tijela za praćenje sprovođenja programa..	25
VI Način izvještavanja i evaluacije.....	28
VII Informacija za javnost o ciljevima i učincima Programa u skladu sa Komunikacionom strategijom Vlade Crne Gore.....	30
Zaključak.....	31
Aneks: Akcioni plan za 2026. godinu.....	32

Program međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći za period 2026-2028. godine

I UVOD

Program međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći za period 2026-2028. se izrađuje u skladu sa Zakonom o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći¹ i jedan je od instrumenata koji će obezbijediti njegovu pravilnu primjenu.

Zakonom o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći je definisano da međunarodna razvojna saradnja podrazumijeva aktivnosti, programe, projekte tehničke pomoći i druge projekte Crne Gore koji imaju za cilj da doprinesu iskorjenjivanju siromaštva; pruže podršku partnerskim zemljama u postizanju uravnoteženog i održivog razvoja radi zadovoljenja osnovnih interesa, jednakih prava i sloboda ljudi, jačanja kapaciteta partnerske zemlje, obezbjeđivanja dugoročnog prosperiteta, dostizanja mira i bezbjednosti i izgradnje snažnih partnerstava održivog razvoja; jačaju saradnje sa partnerskim zemljama, u skladu sa prioritetima vanjske politike Crne Gore. Projekti tehničke pomoći obuhvataju međunarodnu razvojnu saradnju u sprovođenju projekata radi jačanja kapaciteta državne uprave partnerskih zemalja u procesu pristupanja Evropskoj uniji, kao i prenos znanja u primjeni i implementaciji pravne tekovine Evropske unije, odnosno u drugim oblastima u kojima partnerska zemlja zatraži službenu razvojnu podršku.

Međunarodna humanitarna pomoć podrazumijeva aktivnosti, programe i projekte Crne Gore koji se sprovode u cilju zaštite i spašavanja ljudskih života, sprječavanja i ublažavanja patnji i očuvanja ljudskog dostojanstva u toku i nakon nesreća ili katastrofa izazvanih prirodnim ili ljudskim djelovanjem ili drugim nepredviđenim okolnostima; pružanja pomoći i podrške u programima prevencije i ublažavanja dugoročnih posljedica i uticaja nesreća ili katastrofa izazvanih prirodnim ili ljudskim djelovanjem ili drugim nepredviđenim okolnostima u zemlji u kojoj su se desile.

Dok razvojna saradnja predstavlja strateški i dugoročno orijentisanu pomoć namijenjenu unaprijeđenju ekonomskog i socijalnog razvoja zemalja, humanitarna pomoć je kratkoročna pomoć namijenjena spašavanju života, smanjenju ljudske patnje i očuvanju čovjekovog dostojanstva i kao takva je više fokusirana na ugroženo stanovništvo i osnovna ljudska prava, nego na samu državu.

Crna Gora u sistemu međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći trenutno ima dvostruku ulogu – tradicionalno je zemlja primalac razvojne saradnje kroz koju je dobila značajnu podršku, naročito u posljednje dvije decenije, ali sve više postaje i zemlja donator, što je krajnji cilj, imajući u vidu naše evropske aspiracije i obaveze koje proističu iz članstva u EU.

¹ "Službeni list Crne Gore", broj 34/24

Razvojna saradnja i humanitarna pomoć predstavljaju jedan od najkonkretnijih, najefikasnijih i najvidljivijih instrumenata vanjske politike koji Crna Gora tek treba da počne strateški da koristi u saradnji sa svim akterima društva – javnom upravom, privredom, akademskom zajednicom i organizacijama civilnog društva. Na globalnom nivou, stvaranje i razvoj jakih i širokih inkluzivnih partnerstava za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja je primarno u fokusu UN Agende 2030 i ciljeva održivog razvoja i Crna Gora je posvećena njenom sprovođenju. S obzirom na povezanost ciljeva održivog razvoja i međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći, koja takođe ima za cilj da podstakne održivi razvoj i obezbjeđenje dugoročnog mira i bezbjednosti, izradom i sprovođenjem Programa međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći za period 2026-2028. Crna Gora dodatno potvrđuje posvećenost razvoju čovječanstva, uz paralelni fokus na osnaživanje i vidljivost svog položaja na međunarodnoj sceni.

Usvajanjem pomenutog Zakona, Crna Gora je, u procesu usklađivanja sa propisima EU iz domena vanjske politike, a koji se tiču međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći, ispunila jednu od obaveza iz pregovaračkog poglavlja 30 - Vanjski odnosi, a njegovom pravilnom primjenom, ispunjava preporuke Evropske komisije.

Primjenom Programa o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći za period 2026-2028, Crna Gora će takođe, na putu ka EU, uključiti svoja iskustva i u ovoj oblasti u pregovarački proces sa EU, dodatno ih inovirati članstvom u Uniji, kada će primarno postati zemlja pružalac u oblasti razvojne saradnje.

Ostvarenje ovih ciljeva podrazumijeva angažman cijelog društva i kompleksan proces u kojem je od suštinske važnosti prepoznavanje najboljeg načina i praksi kojima bi Crna Gora, shodno svojim kapacitetima i prioritetima, u budućnosti predstavila iskustva svog razvoja državama koje su na listi država primalaca razvojne pomoći, uz istovremenu promociju posvećenosti dobrobiti čovječanstva.

II NACIONALNI OKVIR

Program o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći za period 2026–2028, koji se izrađuje u skladu sa **Zakonom o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći**, jedan je od ključnih instrumenata koji, uz uspostavljanje evidencije podataka o projektima razvojne podrške, treba da obezbijedi njegovu pravilnu primjenu. Ovaj zakon definiše međunarodnu razvojnu saradnju kao aktivnosti, programe, projekte tehničke pomoći i druge projekte Crne Gore koji imaju za cilj doprinos iskorjenjivanju siromaštva, podršku partnerskim zemljama u ostvarivanju uravnoteženog i održivog razvoja, jačanje kapaciteta partnerskih zemalja, obezbjeđivanje dugoročnog prosperiteta, postizanje mira i bezbjednosti, izgradnju snažnih partnerstava održivog razvoja, te jačanje saradnje u skladu sa prioritetima vanjske politike Crne Gore.

Projekti tehničke pomoći obuhvataju aktivnosti u okviru međunarodne razvojne saradnje usmjerene na jačanje kapaciteta državne uprave partnerskih zemalja u procesu pristupanja Evropskoj uniji, kao i prenos znanja u primjeni i implementaciji pravne

tekovine EU, odnosno u drugim oblastima za koje partnerska zemlja zatraži službenu razvojnu podršku. Međunarodna razvojna saradnja ostvaruje se kroz bilateralnu, trilateralnu i multilateralnu saradnju, uključujući finansijske doprinose Crne Gore međunarodnim organizacijama i druge oblike razvojne saradnje.

Međunarodna humanitarna pomoć obuhvata aktivnosti, programe i projekte Crne Gore u cilju zaštite i spašavanja ljudskih života, sprječavanja i ublažavanja patnji i očuvanja ljudskog dostojanstva u toku i nakon nesreća ili katastrofa izazvanih prirodnim ili ljudskim djelovanjem ili drugim nepredviđenim okolnostima, kao i pružanja podrške u programima prevencije i ublažavanja dugoročnih posljedica ovih događaja.

Zakon o zaštiti i spašavanju² i Zakon o Crvenom krstu Crne Gore³ dodatno definišu oblast humanitarne pomoći, dok Zakon o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu⁴ reguliše učešće Crne Gore u međunarodnim operacijama.

Vlada Crne Gore donosi odluke o pružanju i prihvatanju međunarodne humanitarne pomoći, dok Ministarstvo unutrašnjih poslova, u skladu sa zakonom, koordinira pomoć u slučaju katastrofa i drugih nesreća, uključujući traženje podrške od drugih država i međunarodnih organizacija. Pored toga, bilateralni sporazumi o saradnji u oblasti zaštite od prirodnih i civilizacijskih katastrofa sa državama poput Albanije, Azerbejdžana, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Grčke, Hrvatske, Sjeverne Makedonije, Slovačke, Slovenije, Srbije, Turske i Ukrajine definišu međusobnu saradnju u planiranju preventivnih mjera, razmjeni informacija, obuci operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje, zajedničkim vježbama, razmjeni naučnih i tehničkih podataka te razvoju i proizvodnji opreme za spašavanje.

Program međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći usaglašen je sa strateškim i relevantnim dokumentima, uključujući **Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030, Strategiju za smanjenje rizika od katastrofa za period 2025–2030, te Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2025–2026. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030.** definiše dugoročnu viziju održivog upravljanja ljudskim, društvenim, prirodnim i ekonomskim resursima, integrišući Agendu UN za održivi razvoj do 2030. godine. Strategija za smanjenje rizika od katastrofa postavlja ciljeve za prevenciju, smanjenje rizika i jačanje kapaciteta institucija u odgovoru na prirodne, tehničko-tehnološke i druge nesreće.

Crna Gora je 30. marta 2015. godine otvorila pregovore u **Pregovaračkom poglavlju 30 – Vanjski odnosi**, uključujući zajedničku trgovinsku politiku EU, bilateralne sporazume i

² „Službeni list CG“, br.13/07, 32/11, 54/16, 146/21, 3/23, 82/25

³ „Službeni list CG“, br. 28/06

⁴ „Službeni list CG“, br. 61/08

međunarodnu razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć. Akcioni plan Vlade, usvojen 20. oktobra 2016. godine, omogućio je privremeno zatvaranje Pregovaračkog poglavlja 30, 20. juna 2017. godine. U okviru ovog poglavlja, Crna Gora kontinuirano jača administrativne kapacitete, posebno u dijelu koji se odnosi na razvojnu i humanitarnu pomoć namijenjenu zemljama u razvoju i najmanje razvijenim zemljama, uključujući aktivnosti u okviru Mehanizma Unije za civilnu zaštitu (UCPM) i saradnju sa Centrom za koordinaciju odgovora na vanredne situacije (ERCC) u Briselu.

Zakon o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći stupio je na snagu 20. aprila 2024. godine, čime je ispunjena preporuka Evropske komisije u okviru pregovaračkog poglavlja 30 – Vanjski odnosi. Novim zakonom decentralizovan je sistem međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći, a koordinaciju upućivanja međunarodne humanitarne pomoći vrši organ državne uprave nadležan za poslove zaštite i spašavanja. Zakonom su definisani i izvori finansiranja projekata tehničke pomoći, uključujući sredstva EU i drugih međunarodnih donatora, kao i drugi izvori finansiranja, dok je propisan i način vođenja evidencije i dostavljanja podataka.

U skladu sa Programom pristupanja Crne Gore EU 2025–2026, predviđeno je da Vlada usvoji Program međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći, za period 2026–2028. u četvrtom kvartalu 2025. godine. S tim u vezi, osnovana je **Radna grupa za izradu Programa o međunarodnoj razvojnoj saradnji i humanitarnoj pomoći, za period 2026–2028.**⁵ Nadležnosti Radne grupe uključuju pripremu Programa, vođenje evidencije, uspostavljanje baze podataka o projektima donatorske podrške, planiranje, koordinaciju i praćenje sprovođenja programa i projekata, te korišćenje ekspertске pomoći EU partnera. Radna grupa uključuje predstavnike/ce institucija Vlade, Crvenog krsta Crne Gore, Zajednice opština Crne Gore, Uprave za statistiku-MONSTAT, Privredne komore Crne Gore i Centralne banke Crne Gore. Predsjednik Radne grupe je predstavnik Ministarstva vanjskih poslova.

Crna Gora aktivno promoviše **rodnu ravnopravnost i integraciju rodne perspektive** u vanjskopolitičke prioritete, u skladu sa zakonodavnim i strateškim dokumentima EU i Savjeta Evrope, te Rezolucijom 1325 Savjeta bezbjednosti UN „Žene, mir i bezbjednost“. Posebna pažnja posvećuje se uključivanju žena u odlučivanje, mirovne procese i zaštitu u konfliktnim zonama, kao i regionalnoj i multilateralnoj saradnji kroz inicijative UN, OEBS i Savjeta Evrope, uključujući ciljeve održivog razvoja. Međunarodna saradnja uključuje i partnere civilnog društva, privatni sektor i naučnu zajednicu, čija ekspertiza, volonterski rad i projekti doprinose efikasnom sprovođenju razvojne i humanitarne politike. Poseban doprinos pružaju organizacije poput Crvenog krsta Crne Gore, koje učestvuju u prihvatu i smještaju evakuisanog stanovništva, pružanju pomoći, sprovođenju mjera zaštite i zbrinjavanja ugroženih lica, prikupljanju i raspodjeli humanitarne pomoći, kao i u akcijama solidarnosti i međunarodne pomoći, uključujući podršku izbjeglicama i migrantima kroz

⁵ “Sl. list Crne Gore”, br. 59/25

psihosocijalnu, zdravstvenu i materijalnu podršku. Sve aktivnosti se sprovode uz poštovanje principa rodne ravnopravnosti, inkluzije i zaštite ranjivih grupa.

Ovaj program je u potpunosti usklađen sa strateškim dokumentima Crne Gore, relevantnim zakonodavstvom i regulativom EU, uključujući direktno primjenjive propise EU i međunarodne standarde, čime se obezbjeđuje efektivna i održiva primjena međunarodne razvojne i humanitarne politike, jačanje kapaciteta institucija i saradnja sa svim relevantnim partnerima na nacionalnom i međunarodnom nivou.

III OPIS STANJA

Crna Gora, prema klasifikaciji Svjetske banke, OECD-a i UN-a, pripada zemljama koje, još uvijek, mogu da primaju službenu razvojnu podršku, kroz koju je dobila značajnu pomoć, naročito u posljednje dvije decenije. S druge strane, Crna Gora sve više postaje i zemlja pružalac, što je krajnji cilj imajući u vidu naše evropske aspiracije. Iako utvrđivanje zvaničnog datuma ulaska Crne Gore u EU *per se* nije faktor koji podrazumijeva i automatsko uklanjanje Crne Gore sa OECD/DAC liste zemalja primalaca službene razvojne podrške, do toga bi faktički trebalo da dođe u tom periodu, zbog obaveze transponovanja dijela pravne tekovine EU koja se odnosi na ispunjenje niza drugih finansijskih uslova uoči učlanjenja. Pomenuti proces će dovesti do smanjenja priliva razvojne pomoći, ali će otvoriti i veći prostor za druge oblike razvojne saradnje sa partnerima.

Uloga Crne Gore kao pružaoca razvojne podrške u ovom trenutku je nedovoljno promovisana, jer, nažalost, naše institucije koje su aktivne u pružanju razvojne saradnje do sada nisu imale način da je evidentiraju niti su u mnogim slučajevima bile svjesne da je pružaju. Primjera radi, razmjena znanja i iskustava sa susjednim zemljama u oblasti evropskih integracija predstavlja jedan vid razvojne saradnje, ali Crna Gora, u tom kontekstu, nije formalno prepoznata kao davalac podrške drugim zemljama, niti se ova aktivnost dovoljno precizno bilježi.

Crna Gora će u narednom periodu biti dužna **da uspostavi stabilan sistem izdvajanja sredstava za međunarodnu razvojnu saradnju i međunarodnu humanitarnu pomoć**. Prema Zakonu o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći („Službeni list Crne Gore“, broj 34/24), sredstva za finansiranje međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći obezbjeđuju se iz budžeta Crne Gore, budžeta Glavnog grada, Prijestonice i opština. Pored ovih sredstava, finansiranje projekata tehničke pomoći može se obezbijediti i iz budžeta EU i drugih zemalja koje pružaju službenu razvojnu podršku ili iz drugih izvora finansiranja (čl. 13). Programom međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći za period 2026-2028. se identifikuju i oblasti u kojima Crna Gora može komparativno da ponudi pomoć drugim zemljama, uzimajući u obzir visoke iznose koje bi trebalo da izdvaja za

međunarodnu razvojnu saradnju iz budžeta, ulaskom u EU. Danom ulaska u EU⁶, regulativa kojom se uređuje ova oblast direktno će se primjenjivati, te je potrebno unaprijed pripremiti sistem za efikasnu koordinaciju ove politike. Pristupanjem EU, izdvajanja Crne Gore za međunarodnu razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć do 2030. trebalo bi da budu do 0,33% Bruto nacionalnog dohotka (BND-a), namijenjena zemljama u razvoju.

Prema podacima OECD-a i Eurostata za 2023. godinu, samo mali broj država članica Evropske unije ostvario je cilj izdvajanja za službeni razvojnu podršku (ODA) u iznosu jednakom ili većem od 0,33 % bruto nacionalnog dohotka BND-a (Gross National Income/GNI). Tačnije, **šest 6 zemalja EU ga je realno dostiglo u 2023.** (Luksemburg 0,99 %, Njemačka 0,79 %, Švedska 0,79 %, Danska 0,74 %, Irska 0,67 %, Letonija, 0,33%. Ostale članice EU, uključujući Bugarsku, Češku, Estoniju, Hrvatsku, Litvaniju, Mađarsku, Poljsku, Rumuniju, Sloveniju i Slovačku i ostale su ispod praga **od 0,33 %**, najčešće između **0,15 % i 0,25 %** BND-a, što potvrđuje da je riječ o ambicioznom, ali teško dostižnom cilju.

U dizajniranju razvojnih programa, Crna Gora treba da se vodi, pored individualne, i kolektivnom obavezom usvojenom na nivou EU da se izdvaja 0,15-0,20% ukupnog BND-a za manje razvijene zemlje (Less Developed Countries LDCs). Navedena izdvajanja obuhvataju: sredstva za Evropski razvojni fond, čiji iznos će biti pregovaran nakon pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, dio kontribucija određenih međunarodnim organizacijama, pružanje ekspertske pomoći, upućivanje humanitarne pomoći, kao i ostale kategorije shodno metodologiji OECD za obračun službene razvojne podrške (ODA).

1. SVRHA I IZAZOVI

Usvajanjem Zakona o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći, Crna Gora je u procesu usklađivanja sa propisima Evropske unije iz domena vanjske politike, koji se odnose na međunarodnu razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć, **ispunila jednu od obaveza iz Pregovaračkog poglavlja 30 – Vanjski odnosi.** Njegovom pravilnom primjenom, Crna Gora istovremeno ispunjava preporuke Evropske komisije za 2025. godinu.

S obzirom na povezanost ciljeva održivog razvoja i međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći, koja ima za cilj podsticanje održivog razvoja i obezbjeđenje dugoročnog mira i sigurnosti, izradom i sprovođenjem Programa za period 2026–2028. godine, Crna Gora dodatno **potvrđuje posvećenost globalnom razvoju**, uz paralelni fokus na osnaživanje i vidljivost svog položaja na međunarodnoj sceni.

Uprkos izazovima i promjenama na međunarodnoj političkoj sceni, u složenom geopolitičkom kontekstu neophodno je obezbijediti kontinuitet održivih rješenja za „male“

⁶ Regulativa 1257/96 o humanitarnoj pomoći <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:1996:163:TOC>

primaoce razvojne pomoći i „male“ pružaoce, u dualnoj ulozi kakvu trenutno ima Crna Gora. Uticaj promjena na globalnom planu na države poput Crne Gore može biti naročito izražen, što zahtijeva dodatnu fleksibilnost i temeljno promišljanje svih budućih koraka u oblasti međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći. Očekuje se smanjenje direktnih grantova, povećanje konkurencije za resurse, rast pritiska na ostvarivanje mjerljivih rezultata, uz potrebu za dodatnim budžetskim izdvajanjima i revizijom fiskalnih politika. Pored toga, Crna Gora se **suočava sa izazovima** u razvoju institucionalnih kapaciteta za upravljanje donatorskim sredstvima, ograničenim budžetskim sredstvima koja mogu uticati na obim i trajanje projekata, potrebom pažljivog balansiranja vanjskopolitičkih stavova u određenim regionima, uključivanjem lokalnih aktera, posebno nevladinog sektora i akademske zajednice, te potrebom koordinacije regionalnih aktivnosti u složenim političkim kontekstima i balansiranja između globalnih očekivanja i vlastitih kapaciteta.

Poseban fokus stavlja se na uključivanje domaćih aktera u razvojne inicijative, planiranje i realizaciju razvojnih projekata, uključujući nevladin sektor, akademsku zajednicu i privatni sektor. Crna Gora je obavezna da podržava principe na kojima počiva razvojna politika EU i da se pridružuje naporima EU s ciljem podsticanja razvoja i ostvarivanja ciljeva održivog razvoja (SDGs). U tom smislu, prepoznata je potreba za uspostavljanjem pravnog i institucionalnog okvira, kao i za razvojem vlastite metodologije procjene efektivnosti distribucije humanitarne i razvojne pomoći, u skladu sa opšteprihvaćenom metodologijom OECD/ODA.

2. EU REGULATIVA I MEHANIZMI

Uprkos globalnim promjenama, Evropska unija i dalje ostaje najveći globalni donator u oblasti razvojne saradnje i humanitarne pomoći, sa udjelom od više od polovine ukupnog međunarodnog razvoja finansiranja. Novi globalni izazovi i ishodi međunarodnih skupova nametnuli su potrebu za sadržajnim osavremenjavanjem strateških smjernica razvojne politike EU-a kroz novi **Evropski dogovor o razvoju** („Naš svijet, naše dostojanstvo, naša budućnost“, Brisel, 2017). Tim strateškim dokumentom EU nudi dugoročnu zajedničku viziju svoje razvojne politike, usklađenu s ostalim vanjskopolitičkim strateškim dokumentima, naročito s **Globalnom strategijom za vanjsku i bezbjednosnu politiku EU** (Brisel, 2016).

Evropski dogovor o razvoju omogućava EU da na efikasniji način odgovori na složena pitanja globalne bezbjednosti i na uzroke nestabilnosti. Njegovi glavni prioriteti usmjereni su na ljude (razvoj čovjeka i njegovo dostojanstvo), planetu (zaštitu životne sredine i prirodnih resursa), napredak (inkluzivan i održiv rast i zapošljavanje) i mir (mirna i inkluzivna društva, ljudska prava i vladavina prava). Ovi prioriteti se provode u partnerstvu unutar EU-a i sa globalnim partnerima.

U humanitarnoj dimenziji, EU nastoji da unaprijedi kvalitet i efikasnost odgovora na krize i prirodne katastrofe, kroz koordinisan pristup s državama članicama i vodećim globalnim akterima, posebno UN-om. Prioriteti uključuju smanjenje rizika od nastanka kriza, jačanje

otpornosti država, izgradnju lokalnih kapaciteta i povezivanje humanitarne pomoći s procesom obnove i razvoja. Granica između humanitarne i razvojne pomoći sve je tanja, a razvojna saradnja sve više nadovezuje se na humanitarne aktivnosti, uz neizbježan politički dijalog.

Globalna politika razvojne saradnje doživljava značajne promjene, gdje se odnos davalac–primalac transformiše u partnerski odnos partner–partner, čime se ostvaruje veći uticaj i jača globalno partnerstvo. Tradicionalni oblici finansijske pomoći postupno bivaju zamijenjeni djelotvornijim tehničkim i nefinansijskim oblicima podrške, s fokusom na razmjenu znanja i iskustava.

Pristupanjem EU, Crna Gora će preuzeti principijelne strateške okvire i obaveze EU u oblasti razvojne i humanitarne politike. U okviru nacionalne politike, Crna Gora će koristiti iskustva i principe UN, OECD i EU u planiranju i implementaciji svojih razvojnih i humanitarnih programa, podstičući institucionalni i vaninstitucionalni sektor, uključujući civilno društvo i privatni sektor na aktivno učešće u korišćenju finansijskih i nefinansijskih instrumenata EU-a.

Evropski konsenzus o humanitarnoj pomoći⁷

Evropska unija pruža humanitarnu pomoć kako bi odgovarala na vanredne situacije zasnovane na potrebama, sa ciljem očuvanja života, ublažavanja ljudske patnje i očuvanja ljudskog dostojanstva. Humanitarna pomoć EU uključuje operacije pomoći, olakšice i zaštite u krizama, kao i aktivnosti usmjerene na olakšavanje pristupa osobama u potrebi i slobodan protok pomoći. Obuhvata odgovore na krizne situacije izazvane ljudskim djelovanjem, uključujući složene vanredne situacije i prirodne katastrofe, uzimajući u obzir lokalni odgovor na krize i aktivnosti smanjenja rizika od katastrofa, uključujući pripremljenost i oporavak zajednica. Izgradnja kapaciteta za prevenciju i ublažavanje posljedica katastrofa te unapređenje humanitarnog odgovora takođe je dio humanitarne pomoći EU.

Principi humanitarne pomoći su specifični i razlikuju se od drugih oblika pomoći. Pomoć EU treba da uzme u obzir dugoročne razvojne ciljeve i bude usklađena sa razvojnim politikama, kao što je navedeno u “Evropskom konsenzusu o razvoju”. EU prepoznaje različite potrebe, kapacitete i doprinose svih osoba bez obzira na pol i uzrast. Aktivno učešće žena u humanitarnoj pomoći smatra se neophodnim i promoviše se u svim humanitarnim aktivnostima.

Pomoć i zaštita se pružaju uz poštovanje ljudskog dostojanstva, humanitarnih vrijednosti i ljudskih prava, bez uticaja političkih, ekonomskih, kulturnih ili vjerskih interesa, a procjena potreba predstavlja temelj svakog humanitarnog programa. Pomoć treba da bude pružena što bliže pogođenim osobama i što brže moguće, uz razvoj kapaciteta za pripremu i reagovanje u vanrednim situacijama. Administratori pomoći odgovorni su za

⁷ Principi, standardi i kriterijumi za evaluaciju humanitarne pomoći, navedeni su u Aneksu Zajedničke izjave o Evropskom konsenzusu o humanitarnoj pomoći. Celex EUR LEX 42008x0130 (01)

rezultate i uticaj svojih aktivnosti, a ne samo za upravljanje resursima, a profesionalno planiranje, praćenje, evaluacija i revizija služe postizanju odgovornosti prema pogođenim osobama i donatorima. Sve pogođene osobe tretiraju se kao dostojanstvena i sposobna bića, a njihovo učešće u donošenju odluka koje utiču na njihove živote predstavlja univerzalno pravo i dobru praksu upravljanja.

Pomoć treba da uzme u obzir različite ranjivosti i potrebe u vezi sa polom, godinama, etničkom ili vjerskom pripadnošću, obuhvatajući međusektorska pitanja, uključujući rod i uticaj na životnu sredinu. Hitna pomoć treba da bude temelj za dugoročni razvoj, uključujući kulturni i ekološki aspekt, a koordinacija sa programima razvoja i rehabilitacije pomaže jačanju lokalnih mehanizama suočavanja. Upravljanje resursima mora biti profesionalno i transparentno, s posebnim fokusom na sigurnost, dobrobit, prava i dostojanstvo osoblja. Potencijalni negativni efekti humanitarnih intervencija, kao što su produženje sukoba ili nejednakosti među primaocima pomoći, moraju se identifikovati i izbjegavati od samog početka planiranja programa. Ovaj pristup osigurava da humanitarna pomoć EU bude efikasna, dostojanstvena, prilagođena potrebama pogođenih, rodno osjetljiva i dugoročno održiva.

Novi Evropski konsenzus o razvoju “Naš svijet, naše dostojanstvo, naša budućnost”⁸

Ovaj pravni akt EU obrađuje ciljeve održivog razvoja (17 ciljeva održivog razvoja definisano je Programom održivog razvoja do 2030, koji su UN usvojile u septembru 2015. godine), kao odgovor na globalne izazove i kretanja u vezi s održivim razvojem. Njime je predstavljena sveobuhvatna vizija za vjerodostojan angažman EU na globalnom nivou koji integriše ciljeve održivog razvoja, koji omogućava jače i djelotvornije djelovanje EU u svijetu koji se mijenja, a osjetljiv je na potrebe čovjeka i društva.

Ciljevi održivog razvoja u potpunosti su u skladu sa vrijednostima i načelima EU i predstavljaju politički okvir za iskorjenjivanje siromaštva i postizanje održivog razvoja na svjetskom nivou. Univerzalnog su karaktera, odnosno inkorporirani su i primjenjuju se na sve države u svim fazama razvoja, uključujući i Crnu Goru.⁹ Crna Gora kontinuirano radi na doprinosu u ispunjenju ciljeva održivog razvoja, u skladu sa svojim kapacitetima. Takođe, kao buduća članica EU, pretenduje da sa ostalim članicama EU, daljim doprinosom ostvarenju ciljeva održivog razvoja, podstiče snažniju, održiviju, inkluzivniju, sigurniju i prosperitetniju Evropu.

Načela i vrijednosti koje usmjeravaju razvojno djelovanje EU su demokratija, vladavina prava, univerzalnost i nedjeljivost ljudskih prava i sloboda, poštovanje ljudskog dostojanstva, načela jednakosti i solidarnosti, te poštovanje načela Povelje UN i međunarodnog prava. Važan način primjene načela kojima se EU vodi u sprovođenju razvojne saradnje, jeste politički dijalog, ali ona imaju i preventivnu dimenziju čiji je cilj osigurati poštovanje vrijednosti EU.

⁸ Celex 42017Y0630(01) [D], EUR-Lex - 42017Y0630(01) - EN - EUR-Lex

⁹ Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine

Sprovođenje ciljeva održivog razvoja se mora sprovoditi kao cjelina, ne selektivno, te i Crna Gora, kao buduća članica EU, mora da uloži napore kako bi uspostavila međusektorsku povezanost i usklađenost, s ciljem da se, u kontekstu politike razvojne saradnje EU, postigne održivi razvoj i ubrza transformacija u domenima kao što su: mladi, rodna ravnopravnost, mobilnost i migracije, održiva energija i klimatske promjene, ulaganja i trgovina, dobro upravljanje, demokratija, vladavina prava, ljudska prava, inovativna saradnja sa naprednijim državama u razvoju, te mobilizacija i upotreba domaćih resursa. Crna Gora može dati kvalitetan doprinos u više navedenih segmenata, shodno raspoloživim resursima.

Evropski mehanizmi za odgovor na katastrofe

Dva su ključna područja od značaja za međunarodni odgovor na katastrofe: humanitarna pomoć i saradnja u oblasti civilne zaštite. U obje oblasti djeluje Generalni direktorat Evropske komisije za evropsku civilnu zaštitu i aktivnosti humanitarne pomoći (DG ECHO) preko Centra za koordinaciju odgovora na vanredne situacije (ERCC). Odlukom iz 2001. godine (Odluka 2001/792/EC) ustanovljen je Mehanizam EU za civilnu zaštitu, poznat tada kao Mehanizam Zajednice za civilnu zaštitu. Njegovom Odlukom iz 2013. godine, koja je u primjeni od 1. januara 2014. godine, formiran je Mehanizam Unije za civilnu zaštitu (UCPM), čiji je cilj jačanje saradnje između Unije i država članica te olakšavanje koordinacije u oblasti civilne zaštite, s ciljem poboljšanja sistema za prevenciju, pripremljenost i odgovor na prirodne katastrofe i katastrofe izazvane ljudskim djelovanjem.

Crna Gora je članica UCPM-a od 2014. godine. U skladu s tim, Crna Gora je imenovala predstavnike Ministarstva unutrašnjih poslova - Direktorata za zaštitu i spašavanje, koji djeluju kao kontakt tačke za komunikaciju s DG ECHO-om, uključujući nacionalne korespondente, članove odbora, koordinate obuka i članove ekspertske grupe. Operativno-komunikacioni centar 112 (OKC 112) Direktorata za zaštitu i spašavanje MUP-a djeluje kao operativna kontakt tačka za komunikaciju s ERCC. U okviru OKC 112 uspostavljen je i Zajednički sistem komunikacije i informisanja u vanrednim situacijama (CECIS), koji olakšava komunikaciju sa ERCC-om.

Preko UCPM-a Crna Gora je pružila humanitarnu pomoć Republici Albaniji 2015. i 2017. godine, Bosni i Hercegovini 2024. godine radi saniranja posljedica poplava, te Republici Albaniji 2019, Republici Hrvatskoj 2020. i Republici Turskoj 2023. godine u cilju ublažavanja posljedica zemljotresa.

U okviru regionalne saradnje, Crna Gora je članica Inicijative za pripremljenost i prevenciju katastrofa u Jugoistočnoj Evropi (DPPI SEE) zajedno sa još devet zemalja. DPPI SEE predstavlja mrežu koja ima za cilj jačanje regionalne saradnje i poboljšanje kapaciteta za pripremljenost i prevenciju katastrofa u zemljama Jugoistočne Evrope.

U kontekstu NATO saradnje, radi ublažavanja posljedica katastrofa osnovan je Euro-atlantski centar za koordinaciju odgovora na katastrofe (EADRC), koji koordinira pružanje pomoći zemljama članicama u slučaju katastrofa. Članice NATO-a i partnerske

zemlje usvojile su Memorandum o razumijevanju koji olakšava prekogranični transport civila angažovanih od strane NATO-a u operacijama odgovora na katastrofe. Direktor za zaštitu i spašavanje MUP-a Crne Gore djeluje kao kontakt tačka za saradnju sa EADRC-om.

3. MEĐUNARODNI OKVIR

Globalna politika razvojne saradnje, posebno tokom posljednje decenije, doživljava značajne promjene, prvenstveno u prepoznavanju da je razvojna saradnja djelotvorniji instrument od same razvojne pomoći. Pretvaranje odnosa davalac–primalac u partnerski odnos daje veće rezultate i jača viziju globalnog partnerstva. Tradicionalni oblici podrške, koji su se oslanjali na međudržavnu zvaničnu razvojnu pomoć, bivaju zamijenjeni dinamičnijim oblicima saradnje, pri čemu se napušta primarno jednosmjernan odnos između dvije države, a finansijska pomoć se dopunjuje djelotvornijim tehničkim i drugim nefinansijskim oblicima podrške koji podstiču razmjenu znanja.

Međunarodna zajednica je 2015. godine završila ciklus koji je započeo 2000. godine Milenijumskom deklaracijom UN, kojom je utvrđeno osam milenijumskih razvojnih ciljeva. Na konferenciji u Montereju 2002. godine, razvijene zemlje su se obavezale da za službeni razvojnu podršku izdvajaju 0,7% svog BND-a, kako bi se osnažila primjena ovih ciljeva. Globalna finansijska kriza je, međutim, negativno uticala na ostvarenje ove obaveze, pa je malo zemalja uspjelo da ispuni navedeni cilj do 2015. godine.

Na osnovu pouka iz Milenijumskog procesa, UN je 2015. godine usvojila Agendu 2030, koja uključuje novih 17 ciljeva održivog razvoja, kao i novi okvir finansiranja razvoja. Ovi ciljevi su brojniji, složeniji i sveobuhvatniji od prethodnih, a njihova realizacija je obaveza cjelokupne međunarodne zajednice – razvijenih zemalja i zemalja u razvoju, država i društava u cjelini. UN Agenda 2030 posebno naglašava ekonomsku dimenziju razvoja, kao i koncept miroljubivih društava, uključujući prevenciju nasilja, jačanje institucija i sprječavanje sukoba i kriza.

UN takođe ohrabruje najrazvijenije zemlje da 50% svoje međunarodne razvojne pomoći usmjere prema najmanje razvijenim zemljama, te ističe važnost da se planovi pomoći učine javnim kako bi se povećala njihova izvjesnost i predvidljivost.

4. ODBOR ZA RAZVOJNU PODRŠKU (OECD/DAC)

Ključno međunarodno tijelo koje definiše i prati tokove međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći je Odbor za razvojnu podršku (Organisation for Economic Cooperation and Development/ Development Assistance Committee OECD/DAC), ali Crna Gora još nije u potpunosti spremna za članstvo u ovom tijelu. Njena spremnost će se procjenjivati u narednom periodu, shodno obimu opredijeljenih sredstava koje Crna Gora bude uložila, usklađenosti i poštovanju načela koja se primjenjuju u ovoj oblasti na međunarodnom planu, kao i odgovornosti koju treba da pokaže u svom pristupu u odnosu na ove politike.

Prema smjernicama OECD-a, razvojna saradnja se definiše kao skup ekonomskih, finansijskih i tehničkih mjera, uključujući finansijsku pomoć, namijenjenih unapređenju

ekonomskog i socijalnog razvoja zemalja u razvoju. U takvom okviru, razvojna saradnja podrazumijeva ne samo pružanje podrške manje razvijenim zemljama, već dugoročno ulaganje u buduću stabilnost i prosperitet, koja može dovesti do zajedničke dobrobiti i za zemlje primaocice i za zemlje donatore.

Sa druge strane, humanitarna pomoć kategoriše se kao kratkoročna pomoć za spašavanje života, smanjenje ljudske patnje i očuvanje čovjekovog dostojanstva. Za razliku od razvojne saradnje koja se, u velikom dijelu sprovodi sa institucijama i organizacijama, humanitarna pomoć, danas alarmantno potrebna širom svijeta, više je namijenjena stanovništvu nego državama, uz poštovanje principa humanosti, nepristrasnosti, neutralnosti i nezavisnosti.

Razvojnu saradnju treba posmatrati kao dio vanjske politike, odnosno obezbijediti usaglašenost sa vanjskopolitičkim prioritetima, ali i ekonomskim, bezbjednosnim i drugim interesima i ciljevima države. Kako bi razvojna saradnja ostvarila puni potencijal, postala i efektivna alatka vanjske politike i doprinijela jačanju našeg imidža i pozicija u međunarodnoj zajednici, neophodno je da Crna Gora pažljivo definiše svrhu svoje razvojne saradnje – kako u smislu tematskih prioriteta oblasti koje će podržavati u državama partnerima tako i geografskih područja odnosno država primalaca.

5. NAČELA RAZVOJNE SARADNJE I HUMANITARNE POMOĆI

Crna Gora tretira humanitarnu pomoć kao osnovni izraz ljudske solidarnosti, odnosno univerzalnu vrijednost i moralni imperativ, uz svijest o tome da podsticanjem razvoja, sigurnosti i stabilnosti u drugim zemljama, osigurava i vlastiti rast i razvoj. Crna Gora zastupa stav o međuzavisnosti i značaju usklađenosti mira, bezbjednosti i održivog razvoja.

Humanitarne krize nastaju kao rezultat ljudskih aktivnosti i prirodnih katastrofa. Glavne žrtve su civili, često najsiromašniji i najugroženiji, od kojih većina živi u zemljama u razvoju. Bez solidarnosti i pravednosti kao ključnih načela na kojima se temelji razvoj, urušavaju se temelji svakog političkog i društvenog sistema ili zajednice. Načelo humanosti podrazumijeva potpunu posvećenost razvoju čovjeka i ublažavanju njegove patnje, ono u središte stavlja čovjeka, a cilj razvojne saradnje su dostojanstvo, prava i dobrobit čovjeka, kao i razvoj ljudskih sposobnosti, podizanje svijesti i ostvarenje punog potencijala.

Crna Gora će, u kontekstu planiranja i sprovođenja politike međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći, nastaviti da predano primjenjuje međunarodna načela u svoj nacionalni okvir, naročito u susret članstvu u EU. U tom procesu će pažnju poklanjati prvenstveno **poštovanju vladavine prava, načela univerzalnosti i nedjeljivosti ljudskih prava i temeljnih sloboda, ljudskog dostojanstva, te načela jednakosti, solidarnosti, pravednosti i humanosti**. Crna Gora će, u duhu ovih vrijednosti, ostati posvećena i poštovanju povelja UN i međunarodnog prava.

Ovi univerzalni principi su, zajedno s dobrim upravljanjem, u fokusu UN Agende održivog razvoja 2030 i Nacionalne strategije održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine.

Usklađeno i dosljedno djelovanje Crne Gore shodno pomenutim principima i načelima, rezultiraće većom vjerodostojnošću, legitimitetom, dodatnom vrijednošću, uticajem i pozitivnim učinkom u odnosu na cijeli svijet. Za ostvarenje punog potencijala svakog pojedinca, neophodan je sistem koji mu omogućava uživanje osnovnih ljudskih prava u punom kapacitetu, odnosno nediskriminaciju i povjerenje u dobro upravljanje i pravnu državu.

U tom svijetlu, poseban naglasak u planiranju i sprovođenju razvojne politike se stavlja na uspostavljanje preduslova za održivi razvoj društva. Tokom planiranja i sprovođenja saradnje sa zemljom primaocem razvojne i humanitarne pomoći, Crna Gora će voditi računa o potrebi da ta saradnja bude sadržajna i podsticajna tako da na najbolji način doprinese obnovi i jačanju otpornosti te države, njenih institucija, uključujući i jačanje otpornosti u odnosu na prirodne i ljudskim djelovanjem izazvane katastrofe, kao i da doprinese smanjenju rizika od katastrofa i izbijanja novih kriza u ranjivom okruženju.

Imajući u vidu činjenicu kako prirodne i ljudskim djelovanjem izazvane katastrofe uzrokuju dalekosežne humanitarne krize u odnosu na koje i razvijene ekonomije često trebaju pomoć međunarodne zajednice, Crna Gora će, kao pretendent za članstvo u EU, a kasnije i kao buduća članica EU, promovisati jednakost u tretmanu povodom dopremanja humanitarne pomoći. U oblasti humanitarne pomoći, maksimalno će se zalagati za poštovanje međunarodno utvrđenih načela humanosti, **neutralnosti, nezavisnosti i nepristrasnosti**.

Jednako, razvojna saradnja i humanitarna pomoć će biti utemeljene i na načelima **transparentnosti, djelotvornosti i usmjerenosti**, kojima će se povećati učinak, tj. efektivnost dodijeljene pomoći, na način da se izbjegne rizik od njenog rasplinjavanja. Crna Gora će u ovom okviru kontinuirano polaziti od toga da ostvarenje cilja primanja, ali i upućivanja međunarodne razvojne i humanitarne pomoći podrazumijeva i odgovorno postupanje svih strana uključenih u proces, te ostvarenje ključnog cilja, a to je da iz ove vrste saradnje svi treba da izađu međusobno osnaženi. Poštovanje ovih principa od strane svih aktera je ključno u danas veoma kompleksnom političkom i bezbjednosnom okruženju. Percepcija o Crnoj Gori, ali i svim ostalim relevantnim akterima, zavisi upravo od posvećenosti fundamentalnim principima u pružanju humanitarne i razvojne pomoći.

U skladu s tim, Crna Gora će i u budućnosti razvijati saradnju s međunarodnim organizacijama koje mogu najdjelotvornije odgovoriti na krizne situacije, te snažiti saradnju na bilateralnom nivou tako da na najbolji način doprinesu međusobnom osnaživanju. Danom pristupanja u EU, Crna Gora će po potrebi i dodatno razmotriti unaprjeđivanje i prilagođavanje nacionalnog strateškog i operativnog okvira koji se odnosi na oblast međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći.

6. GEOGRAFSKI FOKUS I TEMATSKI PRIORITETI

Crna Gora, kao država kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, unapređuje svoje kapacitete i stručnost u razvijanju politike međunarodne saradnje i humanitarne pomoći. Njeno iskustvo obuhvata ključne oblasti poput pristupanja EU i pregovaračkog procesa,

gdje će prenositi znanje i najbolje prakse drugim državama kandidatima kroz institucionalnu izgradnju, reformske procese i organizaciju pregovaračkih timova.

Pored toga, Crna Gora posjeduje i tradiciju multikulturalnog iskustva, uključujući zbrinjavanje izbjeglica, resocijalizaciju i zaštitu prava ranjivih grupa, a država je prepoznata i po svom angažmanu u oblasti ljudskih prava i rodne ravnopravnosti, kroz djelovanje unutar UN mehanizama, NATO-a i multilateralnih projekata.

U skladu sa navedenim, Program predstavlja okvir koji treba da doprinese jačanju kapaciteta partnerskih zemalja u procesu evropskih integracija, dok se Crna Gora pozicionira kao pouzdan partner u prenosu znanja o usklađivanju sa EU standardima. Poseban fokus stavlja se na žene, djevojke, osobe sa invaliditetom i izbjeglice, u cilju promovisanja inkluzivnosti i jačanja društvene otpornosti. Kroz navedene prioritete je intencija da se pruži doprinos i smanjenu nejednakosti i socijalnoj inkluziji, uz istovremeno promovisanje održivih gradova i zaštitu biodiverziteta. Poseban značaj ima smanjenje rizika od katastrofa, jačanje IT kapaciteta i sajber bezbjednosti kroz WB3C centar, kao i podrška malom i srednjem preduzetništvu koja doprinosi ekonomskom rastu i stabilnosti. Definirano je i efikasno odgovaranje na prirodne katastrofe, migracione izazove i hitne potrebe, koje će se odvijati u skladu sa međunarodnim standardima i pravnim okvirom.

Program definiše **geografske prioritete međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći, za period 2026-2028**, sa fokusom na Zapadni Balkan, kroz prenos iskustava iz procesa evropske i evroatlantske integracije i podršku reformskim procesima, na Istočno susjedstvo, zemlje kandidate za članstvo u EU, partnerske zemlje u Africi i na Bliskom istoku, a humanitarna dimenzija naglašava efikasan odgovor na krizne situacije u Zapadnom Balkanu, Ukrajini i Bliskom istoku.

Nadovezujući se na strateške ciljeve vanjske politike Crne Gore, Program ima za cilj da uskladi kapacitete naše države sa globalnim potrebama, ojača njen doprinos regionalnoj i globalnoj stabilnosti i pozicionira je kao pouzdanog partnera u međunarodnoj zajednici.

Na liniji navedenog, Program međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći Crne Gore zasniva se na sledećim tematskim prioritetima:

- 1. Prenos iskustava iz procesa evropskih i evroatlantskih integracija i reformskih procesa** - dijeljenje znanja i dobre prakse u vezi sa usklađivanjem sa standardima EU, institucionalnom izgradnjom i vođenjem pregovaračkih timova - **SDG 16 – Mir, pravda i jake institucije;**
- 2. Promocija i zaštita ljudskih prava**, sa fokusom na žene, djevojke i ranjive društvene grupe, kroz multilateralne projekte, UN i NATO mehanizme - **SDG 5 – Rodna ravnopravnost; SDG 10 – Smanjenje nejednakosti;**
- 3. Obrazovanje, zdravstvo i socijalna zaštita** - inkluzivno obrazovanje, socijalni karton, program rehabilitacije, unapređenje zdravlja žena i djece **SDG 3 – Zdravlje i dobrobit; SDG 4 – Kvalitetno obrazovanje; SDG 10 – Smanjenje nejednakosti;**

4. **Zaštita životne sredine i smanjenje rizika od katastrofa** - upravljanje prirodnim resursima i primjena preventivnih mjera u skladu sa održivim razvojnim ciljevima, **SDG 11 – Održivi gradovi i zajednice; SDG 13 – Klimatska akcija; SDG 14 – Život ispod vode; SDG 15 – Život na kopnu;**
5. **Digitalna transformacija i inovacije**– jačanje IT kapaciteta, podrška malom i srednjem preduzetništvu **SDG 9 – Industrija, inovacije i infrastruktura; 8 – Dostojanstven rad i ekonomski rast;**
6. **Humanitarna pomoć i reakcija u kriznim situacijama** – efikasno odgovaranje na prirodne ili ljudskim djelovanjem izazvane katastrofe, migracione izazove i druge hitne potrebe - **SDG 1 – Iskorjenjivanje siromaštva; 3 – Zdravlje i dobrobit; 11 – Održivi gradovi i zajednice;**
7. **Regionalna dimenzija i dobrosusjedski odnosi**- jačanje odnosa, uticaja i uloge Crne Gore u regionu na principima dobrosusjedstva i evropske budućnosti - **SDG 16 - Mir, pravda i snažne institucije i SDG 17 - Partnerstva za ciljeve, jer bez saradnje među državama nema održivog razvoja;**

Prioritetni regioni za međunarodnu razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć Crne Gore u periodu 2026–2028 su:

- Zapadni Balkan
- Istočno susjedstvo
- Zemlje kandidati za članstvo u EU
- Partnerske zemlje u razvoju u Africi i Bliskom istoku, sa fokusom na region Mediterana
- Humanitarni odgovor u kriznim situacijama – prioritet u regionu Zapadnog Balkana, Ukrajini, Bliskom istoku i Africi.

7. SWOT ANALIZA

Crna Gora se nalazi u fazi izgradnje institucionalnih i operativnih kapaciteta u oblasti međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći. Dosadašnji angažman pokazuje napredak, ali i ukazuje na ograničenja koja je potrebno prevazići. SWOT analiza polaznog stanja daje pregled ključnih snaga, slabosti, prilika i prijetnji, i predstavljala osnovu za definisanje operativnih ciljeva i indikatora u narednom periodu.

SNAGE (Strengths)	SLABOSTI (Weaknesses)
• Geopolitička pozicija Crne Gore, njena orijentacija ka evropskoj i ostvarena evroatlantska integracija. • Postojanje normativnog i instiucionalnog okvira i definisanih nadležnosti (Zakon o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj	• Ograničen broj realizovanih projekata i partnerstava u oblasti međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći. • Skromna finansijska izdvajanja iz bruto nacionalnog dohotka za razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć.

humanitarnoj pomoći;/MVP i MUP; Radna grupa za izradu Programa • Dosadašnje učešće u pojedinim međunarodnim inicijativama i projektima, što predstavlja osnovu za dalje širenje angažmana. • Prepoznatljivost Crne Gore kao države koja promoviše mir, stabilnost i regionalnu saradnju. • Prepoznatljivost domena u kojima Crna Gora ima kapaciteta da djeluje u oblasti razvojne saradnje i humanitarne pomoći.	• Nedovoljno angažovanih eksperata i stručnjaka za prenos znanja u oblasti pravne tekovine EU. • Nepotpuna evidencija i nedostatak centralizovanog sistema izvještavanja o realizovanim aktivnostima. • Nedovoljna koordinacija između državnih institucija, lokalne samouprave i civilnog sektora.
PRILIKE (Opportunities) • Proces pristupanja EU i mogućnost korišćenja evropskih fondova i programa. • Jačanje međunarodnog ugleda kroz aktivno učešće u razvojnim projektima i humanitarnim inicijativama. • Razvoj kapaciteta državne administracije i uključivanje civilnog i privrednog sektora u međunarodne projekte. • Povećanje broja partnerstava sa međunarodnim organizacijama i državama, što otvara prostor za razmjenu znanja i iskustava. • Digitalizacija i modernizacija sistema izvještavanja i evidencije.	PRIJETNJE (Threats) • Finansijska ograničenja i potencijalne globalne ekonomske krize. • Geopolitička nestabilnost – globalne humanitarne krize koje prevazilaze kapacitete. • Rizik od odliva stručnog kadra i nedovoljnog interesa eksperata/kinja za angažman u ovoj oblasti. • Sporost administrativnih procedura i nedovoljna fleksibilnost sistema u kriznim situacijama. • Potencijalna kašnjenja u procesu evropskih integracija, što može odgoditi pristup ključnim fondovima i resursima.

Snage Crne Gore proizilaze iz njene geopolitičke pozicije i strateške orijentacije ka evropskoj, i ostvarenoj evroatlantskoj integraciji, kao i iz postojanja normativnog i institucionalnog okvira koji omogućava djelovanje u ovoj oblasti. Dosadašnje učešće u međunarodnim inicijativama i projektima stvorilo je iskustvo koje se može dalje razvijati, dok je prepoznatljivost države kao promotera mira, stabilnosti i regionalne saradnje važan kapital za buduće angažmane.

Istovremeno, **slabosti** se ogledaju u ograničenom broju realizovanih projekata i partnerstava, skromnim finansijskim izdvajanjima iz BND-a, nedovoljnom angažovanju eksperata/kinja za prenos znanja, kao i u nedostatku centralizovanog sistema izvještavanja. Koordinacija između državnih institucija, lokalne samouprave i civilnog sektora je nedovoljno razvijena.

Prilike koje se otvaraju kroz proces pristupanja Evropskoj uniji, korišćenje evropskih fondova i programa, jačanje međunarodnog ugleda kroz aktivno učešće u razvojnim i humanitarnim inicijativama, te modernizacija sistema izvještavanja, predstavljaju značajan potencijal za unapređenje. Uključivanje šireg kruga aktera – od državne administracije do civilnog i privrednog sektora – može doprinijeti stvaranju održivog i efikasnog sistema.

Globalne ekonomske krize i geopolitička nestabilnost predstavljaju **prijetnje** koje mogu da ograniče kapacitete Crne Gore, uz rizik od odliva stručnog kadra i sporost administracije koji mogu dodatno da komplikuju sprovođenje aktivnosti.

III OPERATIVNI CILJEVI I INDIKATORI UČINKA

Crna Gora prepoznaje međunarodnu razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć kao jedan od ključnih instrumenata jačanja svoje međunarodne pozicije, promocije evropskih i evroatlantskih integracija, te podrške održivom razvoju i socijalnoj inkluziji. U skladu sa budućom Strategijom vanjske politike i globalnim ciljevima održivog razvoja (UN Agenda 2030), Program se fokusira na nekoliko operativnih ciljeva - Crna Gora kao pouzdan partner u međunarodnoj razvojnoj saradnji; Doprinos Crne Gore globalnoj humanitarnoj solidarnosti i otpornosti; i O snaženi kapaciteti Crne Gore za sprovođenje međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći.

Navedeni operativni ciljevi su usmjereni na jačanje međunarodnog ugleda Crne Gore kroz realizaciju projekata u prioritetnim regionima, povećanje broja korisnika/ca obuhvaćenih programima, širenje tematskih oblasti u kojima se ostvaruje mjerljiv uticaj, te redovno izvještavanje o efektima pomoći na lokalne zajednice. Poseban akcenat stavljen je na promociju ekspertize Crne Gore u oblasti evropskih i evroatlantskih integracija, kao i na značaj uspostavljanja funkcionalnog i koordinisanog sistema koji obuhvata evidenciju nacionalnih eksperata/kinja, planiranje, sprovođenje i evaluaciju razvojne saradnje, kao i uspostavljanje evidencije međunarodne saradnje, sa ciljem postizanja transparentnosti, efikasnosti i bolje povezanosti domaćih kapaciteta sa globalnim potrebama.

Kroz jačanje institucionalnih i operativnih kapaciteta Crne Gore u oblasti humanitarne pomoći, predviđa se povećanje broja edukacija za predstavnike/ce državne administracije, lokalne samouprave, civilnog i privrednog sektora, povećanje partnerstava i projekata, te usklađivanje sa OECD metodologijom. Na ovaj način Crna Gora doprinosi globalnoj solidarnosti i jača sopstvenu otpornost.

U nastavku je tabelarni prikaz operativnih ciljeva i indikatora učinka.

Operativni cilj 1	Crna Gora kao pouzdan partner u međunarodnoj razvojnoj saradnji			
Indikatori učinka	Polazna vrijednost 2025	Prelazna vrijednost 2026	Prelazna vrijednost 2027	Ciljana vrijednost 2028
Indikator 1	-	1	3	4

Broj država sa kojima je uspostavljena međunarodna razvojna saradnja				
Indikator 2 Broj realizovanih projekata/inicijativa u oblasti međunarodne razvojne saradnje	-	1	3	4
Indikator 3 Broj angažovanih crnogorskih eksperata/kinja na projektima prenosa znanja u oblasti pravne tekovine EU	-	3	10	15
Indikator 4 Broj tematskih oblasti u kojima je realizovana međunarodna saradnja	-	2	4	5
Indikator 5 Procenat BND-a koji Crna Gora izdvaja za projekte međunarodne razvojne saradnje	0,0040% BND	Definisana polazna vrijednost 0,0040% BND	Definisana polazna vrijednost 0,0040% BND+3% (oko 0,0041%BND)	Prelazna vrijednost 2027+3% (oko 0,0041%BND)
Indikator 6 Procenat BND-a koji Crna Gora izdvaja za kontribucije međunarodnim organizacijama u oblasti razvojne saradnje	0,012% BND	Definisana polazna vrijednost 0,012% BND	Definisana polazna vrijednost 0,012% BND + 3% (oko 0,012% BND)	Prelazna vrijednost 2027+3% (oko 0,013 % BND)
Operativni cilj 2	Doprinos Crne Gore globalnoj humanitarnoj solidarnosti i otpornosti			
Indikatori učinka	Polazna vrijednost 2025	Prelazna vrijednost 2026	Prelazna vrijednost 2027	Ciljana vrijednost 2028
Indikator 1 Broj projekata/obuka prenosa znanja u oblasti upućivanja humanitarne pomoći	-	1	8	8

Indikator 2 Broj realizovanih inicijativa sa međunarodnim humanitarnim organizacijama	-	1	2	2
Indikator 3 Procenat BND-a koji Crna Gora izdvaja za projekte međunarodne humanitarne pomoći	0,0019% BND	Definisana polazna vrijednost 0,0019% BND	Definisana polazna vrijednost + 3% 0,0020% BND	Prelazna vrijednost 2027+3% (oko 0,0020 % BND)
Indikator 4 Procenat BND koji Crna Gora izdvaja za kontribucije međunarodnim organizacijama u oblasti humanitarne pomoći	0,0009% BND	Definisana polazna vrijednost 0,0009% BND	Definisana polazna vrijednost 0,0009% BND + 3% (oko 0,0010% BND)	Prelazna vrijednost 2027+3% (oko 0,0010 % BND)
Operativni cilj 3	Osnaženi kapaciteti Crne Gore za sprovođenje međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći			
Indikatori učinka	Polazna vrijednost 2025	Prelazna vrijednost 2026	Prelazna vrijednost 2027	Ciljana vrijednost 2028
Indikator 1 Planirano izdvajanje za Evropski razvojni fond	-	-	-	Planirati sredstva koja se pregovaraju sa EU, nakon ućlanjenja
Indikator 2 Broj zaposlenih angažovanih na koordinaciji ODA	2	2	4	6
Indikator 3 Broj eksperata/kinja u nacionalnoj evidenciji	-	10	15	20
Indikator 4 Broj edukacija predstavnika/ca državne administracije, lokalne samouprave, civilnog i privrednog sektora u	2	5 obuka (1 MVP + 4 MUP)	5 obuka (MUP)	6 obuka (MUP)

oblasti međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći				
Indikator 5 Uspostavljena evidencija i centralizovan sistem izveštavanja o realizovanoj međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći	Djelimična evidencija, bez formalnog izveštaja	Djelimična evidencija, uz izveštaj za 2025.	Uspostavljen sistem kvartalnog izveštavanja, uz godišnji izveštaj	Uspostavljena evidencija i centralizovan sistem izveštavanja

Finansiranje međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći

U skladu sa Zakonom o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći **sredstva za finansiranje međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći obezbjeđuju se iz budžeta Crne Gore, budžeta Glavnog grada, Prijestonice i opština**. Pored ovih izvora, **finansiranje projekata tehničke pomoći može se obezbijediti i iz budžeta Evropske unije i drugih zemalja koje pružaju službenu razvojnu podršku, kao i iz drugih izvora finansiranja** (član 13 Zakona).

Danom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, regulativa kojom se uređuje ova oblast primjenjivaće se direktno, te je neophodno da država već sada razvije efikasan sistem planiranja, koordinacije i izveštavanja u oblasti međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći. Na taj način će se osigurati pravovremeno i usklađeno sprovođenje obaveza koje proizilaze iz članstva u EU i međunarodnih standarda u oblasti razvojne politike. **Od država članica se očekuje da izdvajanja za međunarodnu razvojnu saradnju i međunarodnu humanitarnu pomoć, do 2030. godine budu do 0,33% BND-a**, namijenjena zemljama u razvoju. U dizajniranju razvojnih programa, Crna Gora treba da se vodi, pored individualne, i kolektivnom obavezom usvojenom na nivou EU da se izdvaja 0,15-0,20% ukupnog BND-a za manje razvijene zemlje (LDCs). Navedena izdvajanja obuhvataju: sredstva za Evropski razvojni fond, čiji iznos će biti pregovaran nakon pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, dio kontribucija određenim međunarodnim organizacijama, pružanje ekspertske pomoći, upućivanje humanitarne pomoći, kao i ostale kategorije shodno metodologiji OECD za obračun službene razvojne podrške (ODA).

Prema raspoloživim podacima za 2024. godinu, **BND Crne Gore iznosio je 7.623 miliona EUR**.¹⁰ U okviru sredstava koja spadaju u kategoriju **Službene razvojne podrške (ODA)**,

¹⁰ Procjena preliminarog iznosa BND-a Crne Gore za 2025, u slučaju nominalnog rasta od 3,5% do 4%, je između 7,85 i 7,95 milijardi eura.

u 2024. godini Crna Gora je izdvojila ukupno **1.458.204,62 EUR**, što predstavlja **oko 0,019% BND-a**, odnosno osnovni nivo službene razvojne podrške u posmatranom periodu, od čega za **međunarodnu humanitarnu pomoć – 251.867,19 EUR**, za **tehničku pomoć – 206.208,61 EUR**, za **kontribucije međunarodnim organizacijama – 1.000.128,82 EUR**.

Navedeni iznos od **1.458.204,62 EUR**, je prema predloženom Programu, definisan kao polazna vrijednost za 2025. godinu, kao i prelazna vrijednost za 2026. godinu, dok se povećanje izdvajanja od 3% godišnje u odnosu na prethodnu godinu, predviđa za 2027. i 2028. Na taj način, sredstva za finansiranje međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći u 2027. godini bi iznosila **oko 1.570.000 EUR**, dok bi u 2028. godini iznosila **oko 1.617.000 EUR**, pod pretpostavkom da BND ostane na približno istom nivou. Ovakvo postepeno povećanje predstavlja održiv pristup budžetskom planiranju, jer omogućava raspoređivanje fiskalnog tereta u skladu sa realnim budžetskim mogućnostima, uz jasno definisan put ka dostizanju višeg nivoa izdvajanja u narednim godinama.

Povećanje od 3 % onoga što je već izdvojeno za 2024. godinu, odnosno planirano u istom iznosu i za 2025. i 2026, predloženo je kako bi Crna Gora počela postepeno da se približava praksi zemalja članica Evropske unije, koje za međunarodnu razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć izdvajaju između 0,15% i 0,20% BND-a, i predstavlja tek početni korak ka dostizanju međunarodno preporučenih standarda. Ovim pristupom Crna Gora potvrđuje opredjeljenje da aktivno doprinosi međunarodnoj solidarnosti, održivom razvoju i poštovanju humanitarnih načela, u skladu sa vrijednostima i praksom EU.

IV AKTIVNOSTI ZA SPROVOĐENJE OPERATIVNIH CILJEVA

U periodu 2026–2028, Crna Gora će sprovoditi aktivnosti usmjerene na ostvarivanje definisanih operativnih ciljeva u oblasti međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći. Aktivnosti su povezane sa indikatorima učinka i imaju za cilj jačanje međunarodne pozicije zemlje, uspostavljanje sveobuhvatnog sistema razvojne saradnje i osnaživanje kapaciteta za sprovođenje humanitarnih programa.

Tokom 2026, za sprovođenje **Operativnog cilja 1** planirane aktivnosti usmjerene su na unapređenje međunarodne razvojne saradnje. Priprema budžetskog plana za 2027. sa povećanjem izdvajanja od 3% predstavlja osnovu za održivost i dalji razvoj ovog segmenta. Paralelno, kroz održavanje sastanaka diplomatsko-konzularne mreže sa relevantnim subjektima u zemljama prijema, jača se koordinacija i razmjena informacija o Programu međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći i stvaraju uslovi za uspostavljanje saradnje, što će doprinijeti širenju partnerstava i razmjeni iskustava. Organizacija XIX Ljetnje škole za mlade diplomate „Gavro Vuković“ dodatno afirmiše Crnu Goru kao regionalni centar za obrazovanje i razmjenu znanja u oblasti diplomatije.

Aktivnosti u okviru **Operativnog cilja 2** su fokusirane na planiranje i jačanje kapaciteta za pružanje humanitarne pomoći. Priprema budžetskog plana za 2027. godinu sa povećanjem izdvajanja od 3% osigurava finansijsku održivost. Realizacija ekspertske posjete na temu pristupanja Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu jednoj od država, zavisno od izraženog interesovanja, treba da omogući prenos znanja, iskustava i najboljih praksi vezano za oblasti civilne zaštite i humanitarne pomoći. Posebna pažnja posvećuje se izvještavanju o rodnoj zastupljenosti učesnika, čime se obezbjeđuje inkluzivnost i ravnopravnost. Pokretanje zajedničke inicijative sa međunarodnim humanitarnim organizacijama doprinosi boljoj koordinaciji i efikasnijem odgovoru na humanitarne izazove.

U cilju realizacije **Operativnog cilja 3** planiran je niz obuka i sastanaka. Informacioni sastanak za rukovodstvo ministarstava omogućiće bolje razumijevanje Programa međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći. Organizacija dvodnevni obuka za predstavnike različitih sektora jača praktične vještine u oblasti upućivanja humanitarne pomoći, dok dodatne jednodnevne obuke u vezi sa Mehanizmom Unije za civilnu zaštitu i NATO-om proširuju znanja o međunarodnim standardima i procedurama. Izvještavanje o rodnoj zastupljenosti učesnika obezbjeđuje praćenje inkluzivnosti i ravnopravnosti u sprovođenju aktivnosti.

Tokom 2027. i 2028. aktivnosti na realizaciji **Operativnog cilja 1** biće usmjerene na proširenje razvojne saradnje i povećanje broja država sa kojima je ona uspostavljena. Paralelno, realizovaće se razvojni projekti u različitim tematskim oblastima, a poseban akcenat biće na angažovanju crnogorskih eksperata/kinja u prenosu znanja, čime se jača međunarodna pozicija i vidljivost Crne Gore. Finansijska izdvajanja iz BND-a za projekte i kontribucije međunarodnim organizacijama treba da budu povećana u skladu sa planiranim rastom od 3%, uz uspostavljanje sistematičnog praćenja i izvještavanja o efektima realizovanih aktivnosti.

U implementaciji **Operativnog cilja 2**, Crna Gora će se dodatno afirmisati kao aktivan učesnik u globalnim humanitarnim inicijativama. Planirane aktivnosti obuhvataju sprovođenje obuka za prenos znanja u oblasti upućivanja humanitarne pomoći. Istovremeno, realizovaće se inicijative u partnerstvu sa međunarodnim humanitarnim organizacijama, čime se jača kapacitet države za brzu i efikasnu reakciju u kriznim situacijama. Finansijska izdvajanja iz BND-a za projekte humanitarne pomoći i kontribucije međunarodnim organizacijama biće povećana u skladu sa definisanim ciljnim vrijednostima.

U cilju implementacije **Operativnog cilja 3**, aktivnosti će biti fokusirane na jačanje institucionalnih i ljudskih kapaciteta. Planira se povećanje broja zaposlenih angažovanih na koordinaciji službene razvojne pomoći (ODA), uz proširenje nacionalne evidencije eksperata. U cilju jačanja znanja i vještina, organizovaće se edukacije za predstavnike državne administracije, lokalne samouprave, civilnog i privrednog sektora. Poseban značaj treba da ima uspostavljanje centralizovanog sistema izvještavanja, koji će omogućiti kvartalno praćenje i godišnje izvještaje o realizovanim aktivnostima, čime se

osigurava transparentnost i odgovornost u sprovođenju međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći. Biće potrebno i planiranje izdvajanja sredstava za Evropski razvojni fond, u skladu sa pregovorima nakon učlanjenja u Evropsku uniju.

V OPIS AKTIVNOSTI NADLEŽNIH ORGANA I TIJELA ZA PRAĆENJE SPROVOĐENJA PROGRAMA

Za planiranje i sprovođenje razvojne i humanitarne politike, ostvarivanje prioriteta ciljeva i preuzetih obaveza, ključna je saradnja svih institucionalnih i vaninstitucionalnih aktera na nacionalnom nivou. Kao platforma za koordinaciju djelovaće Radna grupa za razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć, a saradnja će se ostvarivati između Ministarstva vanjskih poslova, kao nacionalnog koordinatora međunarodne razvojne i humanitarne politike, Ministarstva unutrašnjih poslova – Direktorata za zaštitu i spašavanje, kao nacionalne kontakt tačke za međunarodnu humanitarnu pomoć i smanjenje rizika od katastrofa i drugih organa državne uprave, lokalnih samouprava i javnih ustanova uključenih u sprovođenje razvojne i humanitarne politike.

Za sveobuhvatno sprovođenje politike međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći, veoma je značajna saradnja sa organizacijama civilnog društva, privatnim sektorom i naučnom i akademskom zajednicom. Poseban značaj ima saradnja sa Crvenim krstom Crne Gore, koji predstavlja centralnog partnera države u oblasti pružanja humanitarne pomoći, zaštite i spašavanja stanovništva.

Ministarstvo vanjskih poslova

Prema Zakonu o vanjskim poslovima Crne Gore¹¹ i Zakonu o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći, Ministarstvo vanjskih poslova koordinira vanjskopolitičke i međunarodne aktivnosti koje sprovode državni organi u okviru svojih nadležnosti, ostvaruje političke, ekonomske, kulturne i druge odnose sa državama i međunarodnim organizacijama, koordinira međunarodnu razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć, priprema i predlaže Vladi Crne Gore prioriteta ciljeve i oblasti djelovanja u međunarodnoj razvojnoj saradnji, učestvuje u izradi programa, planiranju i sprovođenju projekata razvojne saradnje i prati sprovođenje, vrši evaluaciju i izvještava o realizaciji razvojnih i humanitarnih aktivnosti.

Prema Zakonu o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći, Ministarstvo vanjskih poslova Crne Gore, u koordinaciji sa organima državne uprave, priprema prioriteta ciljeve i oblasti djelovanja za sprovođenje međunarodne razvojne saradnje i upućivanje međunarodne humanitarne pomoći, koje predlaže Vladi, radi njihovog utvrđivanja. Vlada Crne Gore, takođe, na predlog Ministarstva vanjskih poslova odlučuje o sprovođenju međunarodne razvojne saradnje. U sprovođenju međunarodne razvojne saradnje mogu učestvovati i drugi subjekti u okviru partnerstva za održivi razvoj.

¹¹ „Sl. list Crne Gore“, br. 70/17)

Projekti tehničke pomoći mogu se sprovoditi i na osnovu pojedinačno zaključenog ugovora za sprovođenje projekta.

U skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva vanjskih poslova, U Direkciji za razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć, koja je u okviru Generalnog direktorata za ekonomsku i javnu diplomatiju, vrše se poslovi koji se odnose na: koordinaciju sprovođenja međunarodne razvojne saradnje i upućivanja humanitarne pomoći; koordinaciju rada Međuresorske radne grupe nadležne za uspostavljanje institucionalnog i strateškog okvira za sprovođenje razvojne saradnje i upućivanje humanitarne pomoći od strane Crne Gore; podršku u izradi, primjeni i praćenju sprovođenja normativnih akata za ovu oblast; koordinaciju izrade podzakonskih propisa kojima se utvrđuje način i postupak sprovođenja razvojne saradnje i upućivanja humanitarne pomoći; koordinaciju sprovođenja i praćenje sprovođenja nacionalnih strateških dokumenata za oblast razvojne saradnje i humanitarne pomoći; učešće u procesu pregovora i saradnje sa EU u ovim oblastima; u saradnji sa nadležnom Međuresorskom radnom grupom i drugim organizacionim jedinicama Ministarstva pripremu predloga odluka Vlade Crne Gore o sprovođenju međunarodne razvojne saradnje i upućivanja humanitarne pomoći; koordinisanje programa, projekata i aktivnosti razvojne saradnje utvrđenih odlukom Vlade na predlog nadležne Međuresorske radne grupe; prikupljanje podataka i vođenje evidencije o sprovedenoj međunarodnoj razvojnoj saradnji i upućivanju humanitarne pomoći; koordinaciju prijema međunarodne razvojne pomoći na osnovu zaključenog međunarodnog ugovora i/ili u okviru zvanične razvojne pomoći (ODA); izvještavanje o sprovođenju međunarodne razvojne saradnje i upućivanju humanitarne pomoći ka Vladi Crne Gore i relevantnim međunarodnim institucijama; pripremu i izradu pozicija Crne Gore i učestvovanje na međunarodnim skupovima i pregovorima posvećenim pitanjima razvojne saradnje i humanitarne pomoći u saradnji sa drugim organizacionim jedinicama Ministarstva; i druge poslove iz svog djelokruga.

Ministarstvo unutrašnjih poslova – Direktorat za zaštitu i spašavanje

Ministarstvo unutrašnjih poslova – Direktorat za zaštitu i spašavanje je kontakt tačka za komunikaciju i sprovođenje različitog spektra aktivnosti u okviru saradnje sa Kancelarijom Ujedinjenih nacija za smanjenje rizika od katastrofa za Evropu i centralnu Aziju (UNDRR) i kontakt tačka za sprovođenje Sendai okvira za smanjenje rizika od katastrofa 2015-2030, a vrši i koordinaciju saradnje i učešća u aktivnostima Mehanizma Unije za civilnu zaštitu i NATO-a u oblasti zaštite i spašavanja, kao i koordinaciju zajedničkih aktivnosti bilateralne i multilateralne saradnje sa međunarodnim akterima i domaćim institucijama i nevladinim organizacijama u oblasti zaštite i spašavanja i smanjenja rizika od katastrofa.

Shodno Zakonu o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći, MUP koordinira upućivanje međunarodne humanitarne pomoći na osnovu zaključenih međunarodnih ugovora, preko Evropske unije, NATO-a i drugih međunarodnih organizacija zaduženih za koordinaciju odgovora na katastrofe, elementarne nepogode, veće i druge nesreće. Takođe, dužno je da vodi evidenciju o upućivanju međunarodne humanitarne pomoći. Ministarstvo je dužno i da sarađuje i

koordinira sa drugim ministarstvima, organima državne uprave, jedinicama lokalne samouprave, operativnim jedinicama za zaštitu i spašavanje, nevladinim i drugim organizacijama u području upućivanja međunarodne humanitarne pomoći, te da aktivno učestvuje u sprovođenju, praćenju realizacije i evaluaciji Programa međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći za period 2026-2028. godine, u dijelu upućivanja međunarodne humanitarne pomoći.

Crveni krst Crne Gore

U skladu sa Zakonom o Crvenom krstu Crne Gore i relevantnim zakonima iz oblasti zaštite i spašavanja, Crveni krst Crne Gore: učestvuje u prihvatu i smještaju evakuisanih, izbjeglih i raseljenih lica, organizuje prikupljanje i raspodjelu humanitarne pomoći, pokreće i sprovodi akcije solidarnosti i pomoći ugroženom stanovništvu, sarađuje u međunarodnim humanitarnim aktivnostima i pružanju pomoći, sprovodi aktivnosti podrške migrantima, osobama sa invaliditetom, ženama i djeci u riziku, obezbjeđuje psihološku i psihosocijalnu podršku, pomoć u kući i savjetovanje lica u socijalnom riziku.

Crveni krst Crne Gore je licenciran pružalac socijalnih usluga i aktivno doprinosi jačanju volonterizma i pripremi za odgovor na katastrofe. Član je regionalne mreže „Susjedi pomažu prvi“, koja povezuje nacionalna društva Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca Jugoistočne Evrope radi unapređenja regionalne saradnje i koordinacije u vanrednim situacijama.

U skladu sa članom 9 Zakona o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći, Vlada odlučuje o upućivanju međunarodne humanitarne pomoći, na predlog organa državne uprave nadležnog za oblast u kojoj se upućuje međunarodna humanitarna pomoć. Predlog se sačinjava u saradnji sa organom državne uprave nadležnim za poslove zaštite i spašavanja i Crvenim krstom Crne Gore, uz prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva vanjskih poslova. U upućivanju međunarodne humanitarne pomoći mogu učestvovati i drugi subjekti u okviru partnerstva za održivi razvoj.

U skladu sa Odlukom Vlade Crne Gore, formirana je **Radna grupa** čije su nadležnosti: pripremanje Programa međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći; 2) planiranje, koordinacija i praćenje sprovođenja programa i projekata razvojne saradnje i humanitarne pomoći; 3) prikupljanje podataka iz evidencije o sprovođenju međunarodne razvojne saradnje i evidencije o upućivanju međunarodne humanitarne pomoći od nadležnih organa 4) korišćenje ekspertske pomoći EU partnera u cilju ispunjavanja obaveza iz pregovaračkog procesa; 5) razmatranje i drugih pitanja, odnosno preduzimanje drugih aktivnosti u vezi sa pitanjima međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći.

Radna grupa može, radi efikasnijeg i djelotvornijeg izvršavanja zadataka obrazovati stalne ili povremene radne grupe iz svog sastava, a predsjednik/ca Radne grupe može

angažovati, kao konsultante/kinje, eksperte/kinje i predstavnike/ce međunarodnih, odnosno nevladinih organizacija iz oblasti koje su u vezi sa zadacima Radne grupe.

VI NAČIN IZVJEŠTAVANJA I EVALUACIJE

Jedna od ključnih faza za uspješno sprovođenje međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći je **praćenje i evaluacija sprovođenja ovih aktivnosti**. Uspostavljanje efikasnog sistema izvještavanja nesumnjivo će unaprijediti i bolje usmjeriti buduće aktivnosti Crne Gore na planu sprovođenja ove vrste pomoći, uključujući i prepoznavanje izazova na tom planu.

Kako je predviđeno važećim **Zakonom o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći**, proces izvještavanja se sastoji od nekoliko faza.

Organi državne uprave i eksperti/kinje koji posjeduju iskustvo u primjeni i implementaciji pravne tekovine EU ili pripremi partnerske zemlje za članstvo u EU ili koordinacije evropskih fondova, odnosno u drugim oblastima u kojima partnerska zemlja zatraži zvaničnu razvojnu podršku (u slučajevima kada oni mogu učestvovati u sprovođenju projekata za ove namjene), dužni su da **vode evidenciju o sprovođenju međunarodne razvojne saradnje**, u elektronskom obliku, koja sadrži podatke o aktivnostima, programima i projektima za sprovođenje međunarodne razvojne saradnje, organima i drugim subjektima u okviru partnerstva za održivi razvoj koji učestvuju u sprovođenju međunarodne razvojne saradnje, kao i visini budžetskih sredstava opredjeljenih za tu namjenu.

Organ državne uprave nadležan za poslove zaštite i spašavanja **vodi evidenciju o upućivanju međunarodne humanitarne pomoći**, u elektronskom obliku, koja sadrži podatke o oblicima međunarodne humanitarne pomoći, organima koji su zaduženi za upućivanje međunarodne humanitarne pomoći i drugim subjektima u okviru partnerstva za održivi razvoj koji učestvuju u upućivanju međunarodne humanitarne pomoći, kao i visini budžetskih sredstava opredjeljenih za tu namjenu.

Pomenuti organi su dužni da podatke koji se odnose na sprovođenje međunarodne razvojne saradnje ili humanitarne pomoći **kvartalno dostavljaju Ministarstvu vanjskih poslova**, u tabelarnom prikazu, u elektronskoj formi.

- **Izveštavanje o aktivnostima:** Svaki organ odgovoran za sprovođenje određenih aktivnosti (bilo da se radi o razvojnoj saradnji ili humanitarnoj pomoći) treba da izradi kvartalne izvještaje u elektronskom formatu koji će sadržati detalje o sprovedenim aktivnostima, postignutim rezultatima, usmjerenju budžetskih sredstava i identifikovanim izazovima.
- **Izveštavanje o budžetskim sredstvima:** Detaljan prikaz finansijskih sredstava opredjeljenih za sprovođenje programa pomoći, uključujući kako se sredstva

raspodjeljuju prema različitim sektorima i prioritetima, takođe treba da budu jasno naznačeni u izvještajima.

Svi podaci prikupljeni od strane nadležnih organa i relevantnih subjekata biće dostavljeni **Ministarstvu vanjskih poslova** u elektronskom formatu, u tabelarnom prikazu, kvartalno. Ovi podaci uključuju:

- Opis sprovedenih aktivnosti i projekata;
- Organe koji su odgovorni za implementaciju;
- Razmjenu i upućivanje međunarodne razvojne i humanitarne pomoći;
- Budžet opredijeljen za svaku vrstu pomoći;
- Sektor i geografsku raspodjelu pomoći.

Na osnovu prikupljenih podataka, Ministarstvo vanjskih poslova, objedinjava tabelarni prikaz koji predstavlja evidenciju o sprovedenoj razvojnoj saradnji prema jednoj od država koje su na listi OECD/DAC^[1] za period od jedne godine. Pomenuti tabelarni prikaz će biti sačinjen u skladu sa OECD/DAC metodologijom, i isti će se, eventualno, revidirati na liniji daljeg napredovanja Crne Gore ka članstvu u EU, kroz pregovaranje u okviru Pregovaračkog poglavlja 30 - Vanjski odnosi.

Na osnovu dostavljenih podataka, Ministarstvo vanjskih poslova, takođe, ima obavezu sačinjavanja **godišnjeg izvještaja** o sprovođenju međunarodne razvojne saradnje i upućivanju međunarodne humanitarne pomoći, koji dostavlja Vladi na upoznavanje i usvajanje.

Ministarstvo vanjskih poslova, u koordinaciji s ostalim državnim organima i relevantnim subjektima, **kontinuirano vrši nadzor i evaluaciju** upućene službene razvojne podrške i humanitarne pomoći, koja se usmjerava u skladu sa utvrđenim sektorskim i geografskim prioritetima predviđenim ovim Programom, budućom Strategijom vanjske politike Crne Gore, te (potencijalnim) novonastalim okolnostima na unutrašnjem, regionalnom i globalnom planu.

Radi obezbjeđivanja objektivnosti, transparentnosti i nepristrasnosti u ocjeni uspješnosti Programa, evaluacija sprovođenja Programa će vršiti nezavisna organizaciona jedinica unutar Ministarstva vanjskih poslova koja nije učestvovala u pripremi i realizaciji Programa.

Evaluacija će obuhvatiti ex-post evaluaciju, koja će se sprovesti do isteka implementacionog perioda Programa, sa ciljem procjene ostvarenosti ciljeva, postignutih rezultata, efekata i održivosti sprovedenih aktivnosti, kao i identifikovanja naučenih lekcija

^[1] Ažurirana lista Odbora za razvojnu podršku (OECD/DAC) zemalja primalaca zvanične razvojne pomoći je dostupna na linku: <https://www.oecd.org/en/topics/oda-eligibility-and-conditions/dac-list-of-oda-recipients.html>

i preporuka za unapređenje budućih programa međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći.

Evaluacija će biti zasnovana na sledećim ključnim pitanjima:

- **Relevantnost:** Da li su ciljevi programa u skladu sa potrebama partnerskih zemalja i međunarodnim prioritetima?
- **Efikasnost:** Da li su postavljeni ciljevi postignuti u okviru budžeta i vremenskih rokova?
- **Efekti:** Koji su konkretni rezultati i dugoročni efekti programa?
- **Održivost:** Da li će postignuti rezultati imati dugoročne koristi, i koji su koraci potrebni za održavanje efekata programa nakon završetka implementacije?

Na osnovu dostavljenih podataka, Ministarstvo vanjskih poslova će **objediniti sve podatke** u jedinstveni, konzistentni izvještaj koji se ažurira na godišnjem nivou. Ovaj izvještaj, sačinjen u skladu sa **OECD/DAC metodologijom**, pruža sveobuhvatan pregled svih aktivnosti sprovedenih tokom godine i biće dostavljen na dalje usvajanje Vladi Crne Gore.

VII INFORMACIJA ZA JAVNOST O CILJEVIMA I OČEKIVANIM UČINCIMA PROGRAMA U SKLADU S KOMUNIKACIONOM STRATEGIJOM VLADE CRNE GORE

Primjenom Programa o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći za period 2026-2028, Crna Gora će takođe, na putu ka EU, inkorporirati svoja iskustva u ovoj oblasti u pregovarački proces sa EU, dodatno ih inovirati članstvom u Uniji, kada će primarno postati zemlja pružalac podrške u oblasti razvojne saradnje.

Ostvarenje ovih ciljeva podrazumijeva angažman cijelog društva i proces u kojem je od suštinske važnosti prepoznavanje najboljeg načina i praksi kojima bi Crna Gora, shodno svojim kapacitetima i prioritetima, u budućnosti predstavila iskustva svog razvoja državama koje su na listi država primalaca razvojne pomoći, uz istovremenu promociju posvećenosti dobrobiti čovječanstva.

Poželjno je da ministarstva, institucije i drugi subjekti u okviru partnerstva za održivi razvoj redovno informišu zainteresovane subjekte i javnost o sprovođenju međunarodne razvojne saradnje i upućivanju međunarodne humanitarne pomoći, na transparentan i odgovoran način. Promocija Programa, odnosno njegovih ciljeva i očekivanih učinaka u javnosti od ključnog je značaja za podizanje svijesti građana o značaju solidarnosti na međunarodnom nivou i aktivnoj ulozi Crne Gore kao države donatora na planu ovih politika, ali i o odgovornom odnosu Vlade Crne Gore prema javnim finansijama i međunarodnim obavezama.

Promocija takođe ima za cilj da dodatno motiviše sve relevantne učesnike/ce u ovim politikama koji su prepoznati na nacionalnom nivou, da uspješno sprovode svoje obaveze

ili da se uključe u oblast službene razvojne podrške i upućivanje međunarodne humanitarne pomoći u mjeri u kojoj je to moguće i opravdano. Finansijska sredstva kojima trenutno država raspolaže za potrebe razvojne saradnje su simbolična, što je razlog više da se vodi računa o vidljivosti podrške i njenoj korisnosti razvojnom partneru.

Međunarodnu razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć treba posmatrati i kroz prizmu nadogradnje ugleda naše zemlje. Ova oblast je veoma koristan alat za prepoznatljivost države i promociju aktivnosti koje država sprovodi, što je uzeto u obzir i prilikom izrade Strategije vanjske politike Crne Gore. Sve navedeno nalaže redovno ažuriranje komunikacionih smjernica svih relevantnih aktera, prije svega Vlade Crne Gore, koje će na efikasan način objasniti obim i svrhu pozicija Crne Gore u ovoj oblasti.

Podizanje svijesti šire javnosti o razvojnoj i humanitarnoj politici je važan zadatak, od čijeg uspjeha će zavisi i način na koji ćemo se suočavati sa drugim izazovima. Sveobuhvatnim komunikacijskim pristupom, transparentnim planiranjem i sprovođenjem razvojnih i humanitarnih projekata, približavanju i upoznavanju sa konceptom međunarodne razvojne i humanitarne politike, domaća javnost će dobiti cjelovitiju sliku navedene politike i njenih prednosti, čime će se obezbijediti javna podrška za politiku koja ima direktan uticaj na globalni, ali i nacionalni razvoj i bezbjednost.

ZAKLJUČAK

Program međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći Crne Gore za period 2026–2028. predstavlja strateški okvir kojim se definiše uloga Crne Gore kao odgovornog i solidarnog aktera u međunarodnoj zajednici. Usklađen sa globalnim ciljevima održivog razvoja, standardima EU i vanjskopolitičkim prioritetima države, ovaj dokument potvrđuje opredjeljenje Crne Gore da aktivno doprinosi smanjenju siromaštva, jačanju otpornosti zajednica i promociji ljudskih prava.

Realizacijom planiranih aktivnosti, Crna Gora će dodatno ojačati institucionalne kapacitete, unaprijediti međusektorsku saradnju i stvoriti uslove za uključivanje domaćih aktera u međunarodne razvojne inicijative. Program istovremeno otvara prostor za jačanje partnerstava sa međunarodnim organizacijama, donatorima i zemljama korisnicama pomoći.

U narednom periodu, fokus će biti na transparentnosti, efikasnosti i održivosti razvojnih intervencija, uz stalno praćenje rezultata i prilagođavanje pristupa u skladu sa promjenama u globalnom kontekstu. Time se postavljaju temelji za dugoročnu i odgovornu razvojnu politiku Crne Gore, zasnovanu na vrijednostima solidarnosti, inkluzije i međusobnog poštovanja.

Aneks I: Akcioni plan za Aneks I: Akcioni plan za sprovođenje Programa međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći, za 2026. godinu

Operativni cilj 1	Crna Gora kao pouzdan partner u međunarodnoj razvojnoj saradnji			
Indikatori učinka	Polazna vrijednost 2025	Prelazna vrijednost 2026	Prelazna vrijednost 2027	Ciljana vrijednost 2028
Indikator 1 Broj država sa kojima je uspostavljena međunarodna razvojna saradnja	-	1	3	4
Indikator 2 Broj realizovanih projekata/inicijativa u oblasti međunarodne razvojne saradnje	-	1	3	4
Indikator 3 Broj angažovanih crnogorskih eksperata na projektima prenosa znanja u oblasti pravne tekovine EU	-	3	10	15
Indikator 4 Broj tematskih oblasti u kojima je realizovana međunarodna saradnja	-	2	4	5
Indikator 5 Procenat BND koji Crna gora izdvaja za projekte međunarodne razvojne saradnje	0,0040% BND	Definisana polazna vrijednost 0,0040% BND	Definisana polazna vrijednost 0,0040% + 3% (0,0041% BND)	Prelazna vrijednost 2027 + 3% (oko 0,0041% BND)
Indikator 6 Procenat BND koji Crna Gora izdvaja za	0, 012% BND	Definisana polazna vrijednost 0,012% BND	Definisana polazna vrijednost 0,012%	Prelazna vrijednost 2027+3% (oko 0,013% BND)

kontribucije međunarodnim organizacijama u oblasti razvojne saradnje			BND + 3% (oko 0,012% BND)		
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 1	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/Izvor sredstava
1.Priprema budžetskog plana za međunarodnu razvojnu saradnju, za 2027.	Dostavljeni predlog budžetskog plana, uz 3% uvećanja izdvajanja za razvojnu saradnju	Svi državni organi	I kvartal 2026	IV kvartal 2026	Redovna aktivnost /Budžet CG
2. Održavanje sastanaka, DKP mreži Crne Gore sa relevantnim subjektima u zemljama prijema, na temu Programa međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći (2026-2028)	Održano 10 sastanaka, uz izvještaj, sa brojem učesnika/ca	MVP	II kvartal 2026	IV kvartal 2026	3000,00 EUR, odnosno 300 EUR po DKP/protokolarni troškovi Budžet MVP/DKP
3.Uspostavljena saradnja u oblasti međunarodne razvojne saradnje	Saradnja sa 1 državom, zavisno od izraženog interesovanja	MVP	I kvartal 2026	IV kvartal 2026	Redovna aktivnost / Budžet MVP
4.Održavanje XIX Ljetnje škole za mlade Diplomate „Gavro Vuković“	Održana Ljetnja škola, uz izvještaj, sa brojem učesnika/ca	MVP	III kvartal 2026	III kvartal 2026	120.000,00 EUR/Budžet MVP
Operativni cilj 2	Doprinos Crne Gore globalnoj humanitarnoj solidarnosti i otpornosti				
Indikatori učinka	Polazna vrijednost 2025	Prelazna vrijednost 2026	Prelazna vrijednost 2027	Ciljana vrijednost 2028	
Indikator 1 Broj projekata/obuka prenosa znanja u oblasti upućivanja humanitarne pomoći	-	1	8	8	

Indikator 2 Broj realizovanih inicijativa sa međunarodnim humanitarnim organizacijama	-	1	2	2	
Indikator 3 Procenat BND koji Crna Gora izdvaja za projekte međunarodne humanitarne pomoći	0,0019% BND	Definisana polazna vrijednost 0,0019% BND	Definisana polazna vrijednost 0,0019% + 3% (oko 0,0020% BND)	Prelazna vrijednost 2027+3% (oko 0,0020 % BND)	
Indikator 4 Procenat BND koji Crna Gora izdvaja za kontribucije međunarodnim organizacijama u oblasti humanitarne pomoći	0,0009% BND	Definisana polazna vrijednost 0,0009% BND	Definisana polazna vrijednost 0,0009% BND + 3% (oko 0,0010% BND)	Prelazna vrijednost 2027+3% (oko 0,0010% BND)	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 2	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/Izvor sredstava
1.Priprema budžetskog plana za međunarodnu humanitarnu pomoć, za 2027.	Dostavljeni predlog budžetskog plana, uz 3% uvećanja izdvajanja za humanitarnu pomoć	Svi državni organi	I kvartal 2026	IV kvartal 2026	Redovna aktivnost/Budžet CG
2.Prenošenje iskustva u pristupanju Mehanizmu Unije za civilnu zaštitu	Realizovana jedna dvodnevna ekspertska posjeta jednoj od država, zavisno od izraženog interesovanja	MUP/Direktorat za zaštitu i spašavanje	II kvartal 2026	IV kvartal 2026	5.000,00 EUR/ Budžet MUP
3. Izvještavanje o rodnoj zastupljenosti učesnika/ca	Izvještaj sa rodno razvrstanim podacima o učesnicima obuka	MUP/Direktorat za zaštitu i spašavanje	II kvartal 2026	IV kvartal 2026	Budžet MUP/obuhvaćeno iznosom aktivnosti 2

4. Pokrenuta zajednička inicijativa sa međunarodnim humanitarnim organizacijama	Realizovana jedna zajednička aktivnost	MUP/Crveni krst Crne Gore/MVP	II kvartal	IV kvartal	Redovna aktivnosti/Budžet MUP/
Operativni cilj 3	Osnaženi kapaciteti Crne Gore za sprovođenje međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći				
Indikatori učinka	Polazna vrijednost 2025	Prelazna vrijednost 2026	Prelazna vrijednost 2027	Ciljana vrijednost 2028	
Indikator 1 Planirano izdvajanje za Evropski razvojni fond	-	-	-	Planirati sredstva koja se pregovaraju sa EU, nakon učlanjenja	
Indikator 2 Broj zaposlenih angažovanih na koordinaciji ODA	2	2	4	6	
Indikator 3 Broj eksperata u nacionalnoj evidenciji	-	10	15	20	
Indikator 4 Broj edukacija predstavnika državne administracije, lokalne samouprave, civilnog i privrednog sektora u oblasti međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći	2	5 obuka (1 MVP+4 MUP)	5 obuka (MUP)	6 obuka (MUP)	
Indikator 5 Uspostavljena evidencija i centralizovan sistem izveštavanja o realizovanoj međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći	Djelimična evidencija, bez formalnog izvještaja	Djelimična evidencija, bez formalnog izvještaja za 2025.	Uspostavljen sistem kvartalnog izveštavanja, uz godišnji izvještaj	Uspostavljena evidencija i centralizovan sistem izveštavanja	

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 3	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Datum početka	Datum završetka	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/Izvor sredstava
1. Informacioni sastanak za rukovodstvo (DS/GD) nadležnih ministarstava, na temu Programa međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći (2026-2028)	Održan sastanak, uz izvještaj sa zaključcima i podacima o broju učesnika/ca	MVP	I kvartal 2026	II kvartal 2026	Redovna aktivnost/Budžet MVP
2. Obuka predstavnika državne administracije, civilnog i privrednog sektora u oblasti upućivanja humanitarne pomoći	Realizovane dvije dvodnevne obuke	MUP – Direktorat za zaštitu i spašavanje	II kvartal 2026	IV kvartal 2026	15.000,00/ Budžet MUP
3. Izvještavanje o rodnoj zastupljenosti učesnika/ca iz Aktivnosti 2	Izvještaj sa rodno razvrstanim podacima o učesnicima obuka	MUP – Direktorat za zaštitu i spašavanje	II kvartal 2026	IV kvartal 2026	Budžet MUP/obuhvaćeno iznosom aktivnosti 2.
4. Obuka predstavnika državne administracije, civilnog i privrednog sektora u oblasti upućivanja humanitarne pomoći preko Mehanizma Unije za civilnu zaštitu i NATO	Realizovane dvije jednodnevne obuke	MUP – Direktorat za zaštitu i spašavanje	II kvartal 2026	IV kvartal 2026	5.000 EUR/ Budžet MUP
5. Izvještavanje o rodnoj zastupljenosti učesnika/ca iz Aktivnosti 4	Izvještaj sa rodno razvrstanim podacima o učesnicima obuka	MUP – Direktorat za zaštitu i spašavanje	II kvartal 2026	IV kvartal 2026	Budžet MUP/obuhvaćeno iznosom aktivnosti 4.
6. Realizovanje obuke za jačanje kapaciteta u planiranju i evaluaciji,	Realizovana obuka, uz podatke o broju učesnika/ca	MVP	II kvartal 2026	IV kvartal 2026	5.000 EUR/ Budžet MVP

u skladu sa OECD ekspertizom					
7.Realizovanje studijske posjete relevantnih predstavnika nadležnih državnih organa CG, u cilju razmjene iskustva i primjera dobre prakse u međunarodnoj razvojnoj saradnji i humanitarnoj pomoći	Realizovana studijska posjeta u trajanju od 3-5 dana za 10-15 predstavnika Radne grupe, uz podatke o broju učesnika/ca	MVP	II kvartal 2026	IV kvartal 2026	12.000 EUR/Budžet MVP
8.Uspostavljeni kriterijumi za izbor i formiranje evidencije nacionalnih eksperata	Uspostavljeni kriterijumi i evidencija	MVP, MEP, MUP u saradnji sa UZLJR	I kvartal 2026	IV kvartal 2026	Redovna aktivnost/ Budžet MVP, MEP, MUP
9.Uspostavljen sistem izveštavanja i evidencije o međunarodnoj razvojnoj saradnji i humanitarnoj pomoći	Izveštaj za 2025. godinu	MVP	I kvartal 2026	IV kvartal 2026	

LISTA SKRAĆENICA

EC/EK – Evropska komisija

OECD – Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj

ODA – Službena razvojna podrška

DAC – Komitet za razvojnu pomoć

BND – Bruto nacionalni dohodak

UCPM – Mehanizam Unije za civilnu zaštitu

ERCC – Centar za koordinaciju odgovora na vanredne situacije

DG ECHO – Generalni direktorat Evropske komisije za evropsku civilnu zaštitu i aktivnosti humanitarne pomoći

INFORMACIJA O POTREBI DONOŠENJA PROGRAMA MEĐUNARODNE RAZVOJNE SARADNE I MEĐUNARODNE HUMANITARNE POMOĆI (2026-2028)

Crna Gora se obavezala da podržava principe razvojne politike Evropske unije i pridružuje se naporima EU u podsticanju razvoja i ostvarivanju ciljeva održivog razvoja (SDGs). Uočena je potreba za uspostavljanjem pravnog i institucionalnog okvira, kao i za razvijanjem sopstvene razvojne politike i metodologije procjene efektivnosti distribucije pomoći, u skladu sa standardima OECD za službenu razvojnu podršku (ODA).

Zakon o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći stupio je na snagu 20. aprila 2024. godine («Sl.list CG», br. broj 34/24). Njegovim donošenjem ispunjena je preporuka Evropske komisije iz Izvještaja za Crnu Goru za 2023. godinu u okviru pregovaračkog poglavlja 30 - Vanjski odnosi, kao i obaveza predviđena Programom pristupanja EU 2023–2024. Novim zakonom je decentralizovan sistem međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći. Pored Ministarstva vanjskih poslova, obaveze imaju i državne institucije, organi lokalne samouprave i subjekti finansirani iz budžeta. Projekti tehničke pomoći su prepoznati kao oblik razvojne saradnje, dok koordinaciju humanitarne pomoći vrši organ državne uprave nadležan za poslove zaštite i spašavanja.

U skladu s Programom pristupanja EU 2025–2026, predviđeno je da Vlada donese Program međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći za period 2026–2028. u IV kvartalu 2025. godine. Donošenje navedenog programa je predviđeno i Programom rada Vlade Crne Gore za 2025. godinu.

S tim u vezi, Vlada je obrazovala Radnu grupu za izradu Programa međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći za period 2026-2028. („Sl. list CG”, br. 59/25) i vođenje evidencije o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći, koja je pored priprema Programa, zadužena i za vođenje evidencije o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći u skladu sa Zakonom o međunarodnoj razvojnoj saradnji i međunarodnoj humanitarnoj pomoći; uspostavljanje baze podataka o projektima donatorske podrške; planiranje, koordinaciju i praćenje sprovođenja programa i projekata razvojne saradnje i humanitarne pomoći; te korišćenje ekspertske pomoći EU partnera u cilju ispunjavanja obaveza iz pregovaračkog procesa.

U skladu sa navedenim, Radna grupa je pripremila predlog Programa međunarodne razvojne saradnje i međunarodne humanitarne pomoći za period 2026–2028. Dokument se zasniva na univerzalnim načelima solidarnosti, pravednosti i humanosti, uz punu posvećenost zaštiti ljudskog dostojanstva i ostvarivanju ciljeva održivog razvoja. Program je oblikovan tako da Crna Gora, kao država kandidat za članstvo u EU, potvrdi svoju spremnost da preuzme ulogu pouzdanog partnera u međunarodnoj zajednici.

U periodu 2026–2028, Crna Gora treba da realizuje aktivnosti usmjerene na jačanje međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći, sa ciljem osnaživanja

međunarodne pozicije zemlje, uspostavljanja sveobuhvatnog sistema i unapređenja kapaciteta za sprovođenje programa. Tokom 2026. godine, fokus će biti na pripremi budžetskog plana sa povećanjem izdvajanja od 3% i jačanju koordinacije kroz diplomatsko-konzularnu mrežu, a čime se afirmiše Crna Gora kao regionalni centar za obrazovanje i razmjenu znanja, a paralelno su planirane aktivnosti za jačanje kapaciteta u oblasti humanitarne pomoći, uključujući ekspertske posjete, zajedničke inicijative sa međunarodnim organizacijama i praćenje rodne ravnopravnosti učesnika.

Tokom primjene Programa, aktivnosti će se proširiti na povećanje broja država sa kojima je uspostavljena saradnja, realizaciju razvojnih projekata u različitim oblastima i angažovanje crnogorskih eksperata/kinja u prenosu znanja. Dodatno će se raditi na jačanju institucionalnih i ljudskih kapaciteta kroz obuke, proširenje evidencije eksperata i uspostavljanje centralizovanog sistema izvještavanja, čime se obezbjeđuje transparentnost i odgovornost. Povećanje finansijskih izdvajanja iz Bruto nacionalnog dohotka za razvojne i humanitarne projekte, kao i planiranje sredstava za Evropski razvojni fond nakon učlanjenja u EU, treba da potvrdi posvećenost Crne Gore ispunjavanju međunarodnih obaveza i jačanju njenog doprinosa globalnoj stabilnosti i održivom razvoju.

Za sprovođenje politike međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći ključna je uloga Ministarstva vanjskih poslova, kao koordinatora, Ministarstva unutrašnjih poslova – Direktorata za zaštitu i spašavanje, kao kontakt tačke za humanitarnu pomoć, te Crvenog krsta Crne Gore kao centralnog partnera u pružanju pomoći i zaštiti stanovništva. Radna grupa koja je bila zadužena za pripremu Programa, formirana odlukom Vlade, nastaviće sa praćenjem njegove realizacije, kao i sa izvršavanjem svih drugih zadataka iz svoje nadležnosti, a tokom implementacije programskih aktivnosti, ostvarivaće se saradnja i sa organizacijama civilnog društva, privatnim sektorom i akademskom zajednicom, radi efikasnog i transparentnog sprovođenja razvojnog i humanitarne politike.

Predlog Programa međunarodne razvojne saradnje i humanitarne pomoći Crne Gore za period 2026–2028. predstavlja strateški okvir kojim se potvrđuje uloga države kao odgovornog i solidarnog aktera u međunarodnoj zajednici. Usklađen sa ciljevima održivog razvoja i standardima EU, Program ima za cilj smanjenje siromaštva, jačanje otpornosti zajednica i promociju ljudskih prava, uz istovremeno jačanje institucionalnih kapaciteta i partnerstava sa međunarodnim organizacijama i donatorima.